

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY BELSK DUŻY

NA LATA 2021-2030

Spis treści

I. Wprowadzenie	4
1. Metodologia opracowania Strategii	6
2. Podstawy prawne	9
3. Spójność z dokumentami strategicznymi	12
3.1. Dokumenty europejskie	13
3.2. Dokumenty krajowe	14
3.3. Dokumenty regionalne	15
3.4. Dokumenty lokalne	15
II. Charakterystyka gminy Belsk Duży	16
1. Położenie	16
2. Sytuacja demograficzna	17
3. Rynek pracy i sytuacja gospodarcza	20
4. Edukacja i wychowanie	24
5. Kultura, sport i rekreacja	26
6. Opieka zdrowotna	28
7. Bezpieczeństwo publiczne	29
8. Działalność organizacji pozarządowych	29
9. Pomoc społeczna	31
10. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	38
III. Diagnoza sytuacji społecznej	39
1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej	39
2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością	45
3. Zdrowie psychiczne	49
4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych	51
5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	59
6. Aktywność i integracja społeczna seniorów	64
7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu	69
8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa	75
9. Analiza SWOT	79

IV. Część programowa	84
1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych	85
2. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych.....	86
3. Ramy finansowe Strategii	101
4. System wdrażania Strategii.....	102
5. System aktualizacji Strategii	103
6. Komunikacja społeczna i promocja Strategii	104
7. Monitoring i ewaluacja	105
8. Wnioski i podsumowanie.....	108
V. Bibliografia.....	110
VI. Spis rysunków, tabel, wykresów	111
1. Spis rysunków	111
2. Spis tabel.....	111
3. Spis wykresów	113

Wykaz skrótów:

GOPS – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

UG – Urząd Gminy

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

NGO (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

MŚP – Sektor małych i średnich przedsiębiorstw

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GBP – Gminna Biblioteka Publiczna

GOSiR – Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji

PP – Posterunek Policji

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

PK – Punkt Konsultacyjny

pp. – punkt procentowy

I. Wprowadzenie

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów ekonomii społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Konsekwencje pojawienia się wirusa SARS-CoV-2 i wywołanej przez niego choroby COVID-19 mogą spowodować konieczność zredefiniowania zaplanowanych działań. Skutki ekonomiczne, gospodarcze i społeczne pandemii będą dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej. W związku z tym pojawić się mogą nowe wyzwania dla polityki lokalnej, jak np. bezrobocie, które dotychczas nie stanowiło dotkliwego problemu na poziomie kraju, województwa jak i Gminy. W związku z trwającą pandemią uwydatniają się stare i pojawiają nowe ryzyka socjalne. Na poziomie lokalnym można do nich zaliczyć kryzys gospodarczy skutkujący, m.in. poważnymi skutkami dla rynku pracy, rozwarstwienie społeczne pociągające za sobą ryzyko wzrostu liczby osób wykluczonych ze społeczeństwa, zwiększenie skali ubóstwa, ujawnianie się nowych konfliktów społecznych, wzrost zachowań indywidualistycznych w miejsce zachowań wspólnotowych, wpływających negatywnie na jakość kapitału społecznego i więzi społecznych, czy problem organizacji i zarządzania czasem osób starszych. To tylko

¹ Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.

część z wielu negatywnych konsekwencji jakie może za sobą pociągać pandemia koronawirusa. Polityka społeczna w czasie kryzysu wymaga specjalnej uwagi i planowania, wykorzystując przy tym swoje instrumenty zarówno interwencyjne – w perspektywie krótkoterminowej, jak i w okresie długoterminowym, wybiegającym w okres popandemiczny².

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Belsk Duży na lata 2021-2030³ jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mających na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych. W celu zwiększenia skuteczności, konieczne jest systematyczne śledzenie zjawisk i problemów społecznych, które są przedmiotem Strategii.

Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, w działalności lokalnej polityki społecznej potrzebne jest strategiczne podejście. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy. Strategia stanowi zatem ważny instrument zarządzania, dzięki któremu możliwe jest rozpoznanie i wdrażanie przedsięwzięć o charakterze społecznym oraz integracja różnych środowisk lokalnych w ramach wspólnie zaplanowanych i skoordynowanych działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Belsk Duży na lata 2021-2030 zawiera kilka części składowych: charakterystykę Gminy, diagnozę sytuacji społecznej oraz część programową obejmującą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

² N. G. Pikuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 9-16.

³ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Belsk Duży na lata 2021-2030” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

- * wspieranie rodziny,
- * wsparcie osób z niepełnosprawnością,
- * zdrowie psychiczne,
- * profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych,
- * przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- * aktywność i integracja społeczna seniorów,
- * promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- * wsparcie osób z problemem ubóstwa.

Do każdego z tych obszarów wskazane zostały podstawowe informacje, działania interwencyjne i najważniejsze problemy wynikające z przeprowadzonej diagnozy.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Belsk Duży na lata 2021-2030 jest wyrazem zintegrowanego planowania strategicznego. Określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów i pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych. Pozwoli to na zapewnienie mieszkańcom Gminy dogodnych warunków do rozwoju i przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa społecznego.

1. Metodologia opracowania Strategii

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Belsk Duży na lata 2021-2030 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Wskazane w nich cele, zarówno główne jak i szczegółowe, mają za zadanie przybliżyć Gminę do osiągnięcia wskazanego przez lokalne władze i mieszkańców pożądanego jej obrazu w przyszłości. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien precyzować główne działania Gminy w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat.

Jest to podejście zgodne z założeniami strategicznego planowania i zarządzania w administracji publicznej. W naukach o zarządzaniu wyróżnia się trzy główne poziomy planowania:

- * planowanie strategiczne (długofalowe), w ramach którego określone zostają priorytetowe kierunki działań Gminy, cele i zasoby umożliwiające ich osiągnięcie;
- * planowanie taktyczne (średniookresowe), czyli programy wskazujące zadania niezbędne do osiągnięcia celów głównych;
- * planowanie operacyjne (krótkookresowe), które obejmuje jednorazowe lub cykliczne projekty i zadania pozwalające na realizację poszczególnych, mniej złożonych elementów planów taktycznych⁴.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Zdefiniowane w dokumentach strategicznych problemy oraz kierunki działań skierowanych na rozwój społeczno-gospodarczy Gminy i wsparcie mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb, mają szczególne znaczenie dla opracowywania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Spójna wizja Gminy w przyszłości pozwala podmiotom realizującym zadania z zakresu polityki społecznej na wprowadzanie kompleksowych i adekwatnych do potrzeb mieszkańców działań.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program Współpracy Gminy z Organizacjami Pozarządowymi, Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Program Wspierania Rodziny czy Program Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi oraz Narkomanii, wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Uwzględnienie ich oraz merytoryczna spójność dokumentów umożliwia pełne wykorzystanie potencjału Gminy w poszczególnych aspektach lokalnej polityki społecznej. Poniżej zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

⁴ R. W. Gryffin (2004), Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa: PWN., s. 224-225.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

L.P.	Etap	Charakterystyka
1	Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwia wskazanie obszarów problemowych występujących w Gminie. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i głównych potrzebach jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych oraz trendów społecznych. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej, które wpływa na jej rozwój i wykorzystanie dostępnych zasobów. Dodatkowym sposobem na określenie możliwości i ograniczeń Gminy jest analiza SWOT, wskazująca na jego mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia.
2	Sformułowanie Misji i Wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Gmina za sprawą realizacji celów w niej wskazanych, natomiast Misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.
3	Określenie celów priorytetowych i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Gminy. Wskazanie najdotkliwszych trudności mieszkańców i określenie kompleksowych działań minimalizujących ich skalę zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.
4	Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji jak i sprawozdawczość mają niebagatelny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego zarówno w trakcie, jak i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest narzędziem służącym instytucjom samorządowym i NGO odpowiedniemu wspieraniu oraz wzmocnieniu potencjału lokalnej społeczności. Z tego powodu proces jej tworzenia i wdrażania nie może pomijać udziału osób szczególnie nią zainteresowanych, czyli mieszkańców. Włączenie lokalnej społeczności w procesy decyzyjne i kreowanie działań nazywa się partycypacją społeczną, a jej najczęściej spotykanymi formami są konsultacje społeczne, warsztaty strategiczne z lokalną społecznością, badania diagnozujące zagrożenia lokalne oraz potrzeby mieszkańców w obszarach ujętych w dokumencie. Uspołecznienie Strategii i powierzenie części odpowiedzialności za jej charakter mieszkańcom daje możliwość zaplanowania działań adekwatnych do rzeczywistych oczekiwań społeczności lokalnej oraz stwarza warunki do pełniejszego wykorzystania jej potencjału.

2. Podstawy prawne

Opracowana całościowa, spójna i wieloletnia koncepcja rozwiązywania problemów społecznych danej gminy lub powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Podstawą juretryczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1038) oraz ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, który w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 794 z późn. zm.), stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy „*opracowanie oraz realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka*⁵”.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Wśród najistotniejszych ustaw kompetencyjnych, nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki, należy wyszczególnić m.in.:

⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 794 z późn. zm.).

1. Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
(t.j. Dz. U. z 2009 r. poz. 946),
2. ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 11),
3. ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 735),
4. ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego
i wolontariacie
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1038).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE WSPARCIA RODZINY I DZIECKA

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 159 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1162),
3. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”
(t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
4. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 952),
5. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1162),
6. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 877 z późn. zm.),
7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy
(t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
(t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY ZDROWIA ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119),
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
(t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050),
3. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 711),
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego
(t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OŚWIATY, ZATRUDNIENIA ORAZ WSPARCIA SOCJALNEGO

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 573),
2. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
(t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1409 z późn. zm.),
3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 4),
4. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym
(t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176),
5. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 11 z późn. zm.),
6. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 11),
7. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 423 z późn. zm.),

8. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023
(M.P. z 2018 r. poz. 1007),
9. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start”
(Dz. U. z 2018 r. poz. 1061).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE ASPEKTY FINANSOWE

1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 38 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych
(Dz. U. z 2021 r. poz. 305),
3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości
(Dz. U. z 2021 r. poz. 217).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE POBYT CUDZOZIEMCÓW NA TERENIE KRAJU

1. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 159),
2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji
(t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1472),
3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej
(Dz. U. z 2021 r. poz. 1108).

3. Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Belsk Duży na lata 2021-2030 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, Kraju, na poziomie Regionalnym oraz Lokalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

3.1. Dokumenty europejskie

„Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” jest kluczowym dokumentem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej. Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- * rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- * rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- * rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich:

- * „Unia innowacji” – projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy;
- * „Młodzież w drodze” – projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy;
- * „Europejska agenda cyfrowa” – projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego;
- * „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” – projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej;
- * „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” – projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencji na rynkach światowych;

- * „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” – projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej;
- * „Europejski program walki z ubóstwem” – projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa⁶.

3.2. Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Belsk Duży na lata 2021-2030 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- * **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**, będąca aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, stanowi obowiązujący, kluczowy dokument dla Polski, w zakresie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia zawiera rekomendacje dla polityk publicznych oraz jest podstawą dla zmian w systemie zarządzania rozwojem. Jej głównym celem jest: *tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym*”.
- * **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, której celem jest *rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia*⁷. W Strategii wyznaczono 5 celów szczegółowych:

⁶ Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

⁷ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

1. Wzrost zatrudnienia.
2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych.
3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.
5. Podniesienie kwalifikacji i kompetencji obywateli.

* **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030** stanowi kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja celu odbywa się w 3 obszarach:

1. Współdziałanie – społeczeństwo obywatelskie,
2. Kultura – tożsamość i postawy obywatelskie,
3. Kreatywność – potencjał kulturowy i kreatywny.

3.3. Dokumenty regionalne

Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami strategicznymi dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Belsk Duży są: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku wraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego oraz Strategią Rozwoju Powiatu Grójeckiego na lata 2018-2023.

3.4. Dokumenty lokalne

Najważniejszym dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym dla gminy Belsk Duży jest przyjęta uchwałą Nr X/73/2019 Rady Gminy w Belsku Dużym z dnia 18 września 2019 roku *Strategia Rozwoju Gminy Belsk Duży na lata 2019-2023*. Zakreśla ona podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej, a jej zasadniczym celem jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców.

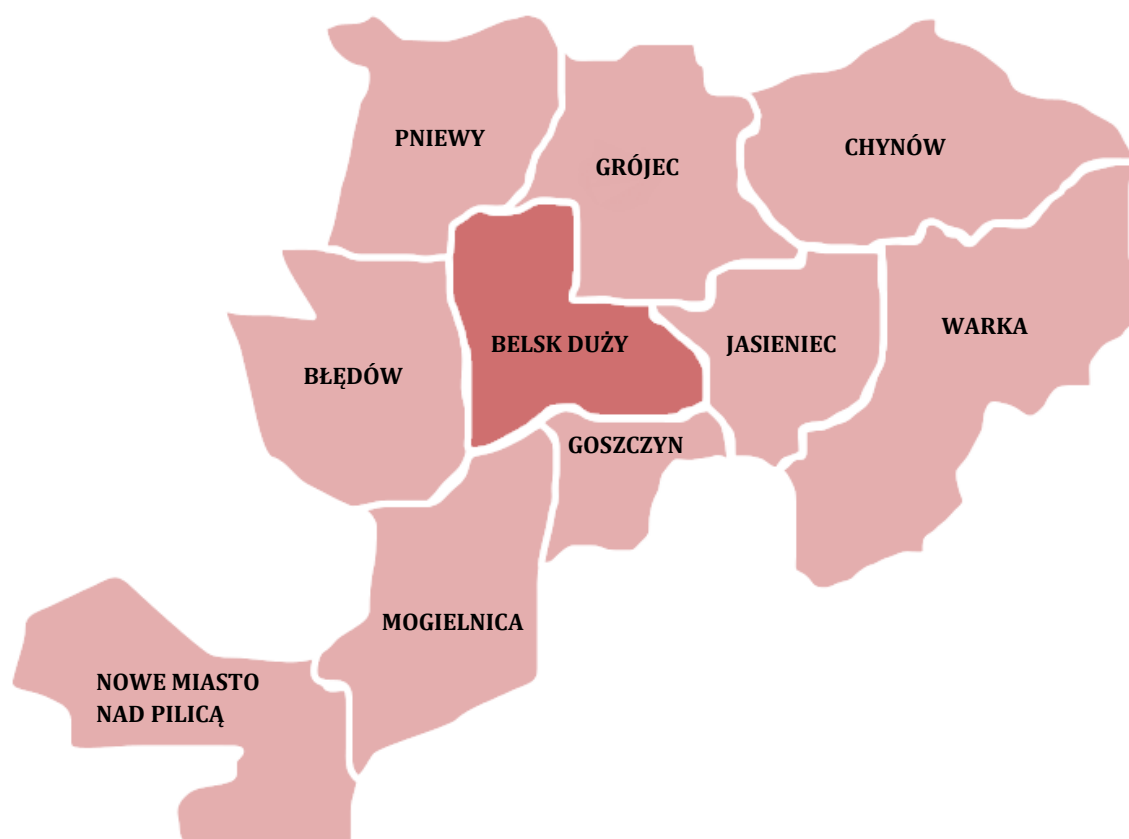

II. Charakterystyka gminy Belsk Duży

1. Położenie

Belsk Duży to gmina wiejska położona w województwie mazowieckim, w środkowej części powiatu grójeckiego, której siedzibą jest miejscowość Belsk Duży. Oddalona jest o około 56 km od stolicy województwa – Warszawy oraz o około 10 km od stolicy powiatu – Grójca. Teren Gminy zajmuje powierzchnię 107,84 km², co stanowi 8,5% powierzchni powiatu grójeckiego. 9,5% obszaru Gminy zajmują grunty leśne, z kolei użytki rolne stanowią aż 84%, co związane jest z jej położeniem w grójecko-wareckim rejonie specjalizacji sadowniczej o znaczeniu krajowym.

Rysunek 1. Położenie gminy Belsk Duży na mapie powiatu grójeckiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://pl.wikipedia.org/>

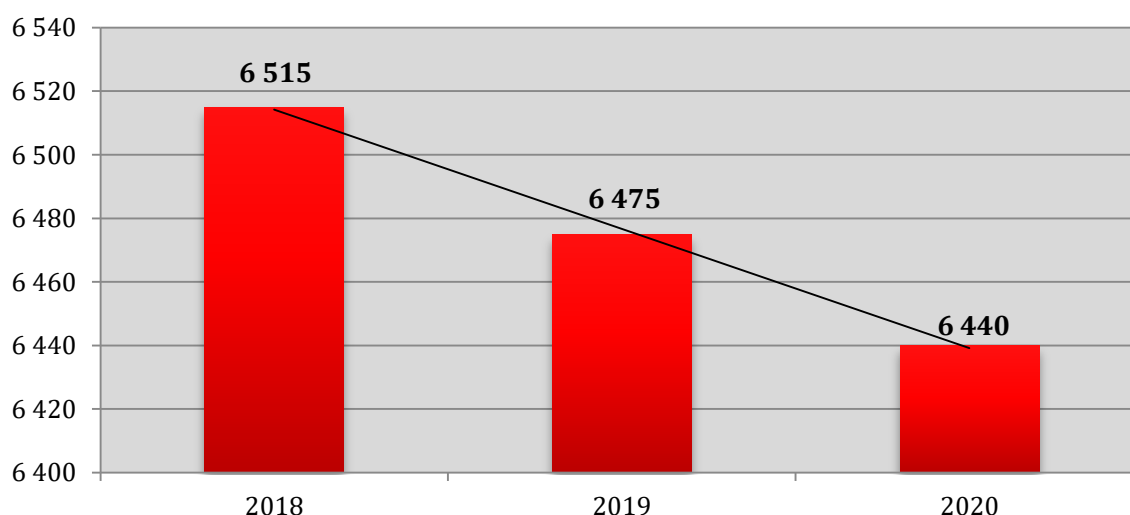

2. Sytuacja demograficzna

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Belsk Duży zamieszkuje 6 440 osób (stan na 31 grudnia 2020 roku). Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba mieszkańców ulegała systematycznemu spadkowi, co obrazuje naniesiona na poniższym wykresie linia trendu, jednakże w stosunku do roku 2018 liczba ta zmniejszyła się zaledwie o 1%.

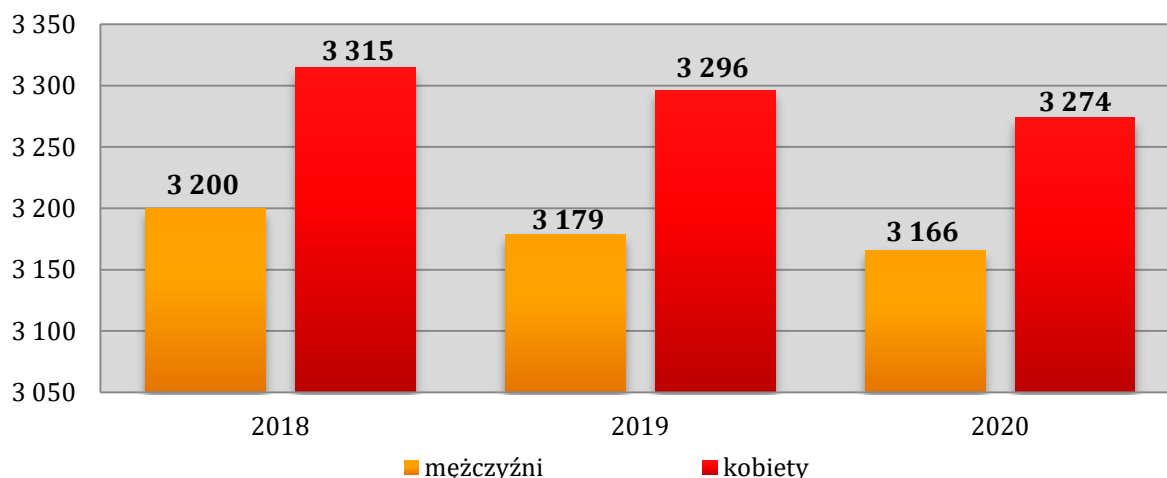
Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Belsk Duży w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących Gminę jest nieco mniejsza od liczby kobiet – stanowią oni bowiem 49,2% (3 166 mężczyzn) ogólnej liczby ludności, natomiast kobiety 50,8% (3 274 kobiety). Współczynnik feminizacji w Gminie wynosi 103, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypadają 103 kobiety.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Belsk Duży na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W gminie Belsk Duży w 2020 roku przyrost naturalny na 1000 ludności kształtował się na poziomie -4,19 co oznacza, że wskaźnik ten przyjmował zbliżoną wartość do powiatu grójeckiego (-4,20) oraz znacznie wyższą niż w województwie mazowieckim (-1,99). W przypadku Gminy, powiatu grójeckiego jak i województwa mazowieckiego zauważalny jest trend spadkowy w zakresie przyrostu naturalnego na 1000 ludności.

Tabela 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Belsk Duży w porównaniu do powiatu grójeckiego i województwa mazowieckiego na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
gmina Belsk Duży	-2,90	-2,31	-4,19
powiat grójecki	-0,73	-0,77	-4,20
województwo mazowieckie	0,33	0,35	-1,99

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w Gminie według ekonomicznych grup wieku w roku 2020 przedstawia się następująco:

- * 17,9% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym – 0-17 lat;
- * 59,3% mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64;
- * 22,8% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (65 lat i więcej dla mężczyzn, 60 lat i więcej dla kobiet).

Poniższa tabela prezentuje ekonomiczne grupy wiekowe w gminie Belsk Duży. Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalny jest stopniowy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym utrzymuje się na względnie stałym poziomie, z kolei osób w wieku produkcyjnym ulega spadkowi. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w Gminie prezentuje się na nieco odmiennym poziomie w odniesieniu do wskaźników w całym kraju. W Polsce jest to 18,2% osób w wieku przedprodukcyjnym, 59,5% w wieku produkcyjnym oraz 22,3% w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 3. Udział ludności gminy Belsk Duży według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2018-2020 (w procentach)

wyszczególnienie	2018	2019	2020
wiek przedprodukcyjny	17,8	17,7	17,9
wiek produkcyjny	60,0	59,5	59,3
wiek poprodukcyjny	22,1	22,8	22,8

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych. W 2020 roku saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności wyniosło w gminie Belsk Duży -4,3, natomiast saldo migracji zagranicznych 0,0. Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalny jest spadek w zakresie salda migracji wewnętrznych oraz względnie stały poziom w przypadku migracji zagranicznych. Jednocześnie dostrzec można, że oba rodzaje sald na 1000 ludności przyjęły w Gminie niższe wartości niż w całym powiecie oraz województwie.

Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na 1000 ludności w gminie Belsk Duży w porównaniu do powiatu grójeckiego oraz województwa mazowieckiego w latach 2018-2020

wyszczególnienie		2018	2019	2020
gmina Belsk Duży	saldo migracji wewnętrznych	-2,6	-2,8	-4,3
	saldo migracji zagranicznych	0,46	0,00	0,00
powiat grójecki	saldo migracji wewnętrznych	-0,7	-0,3	0,2
	saldo migracji zagranicznych	0,14	0,23	0,14
województwo mazowieckie	saldo migracji wewnętrznych	2,7	2,9	1,9
	saldo migracji zagranicznych	0,37	0,43	0,32

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

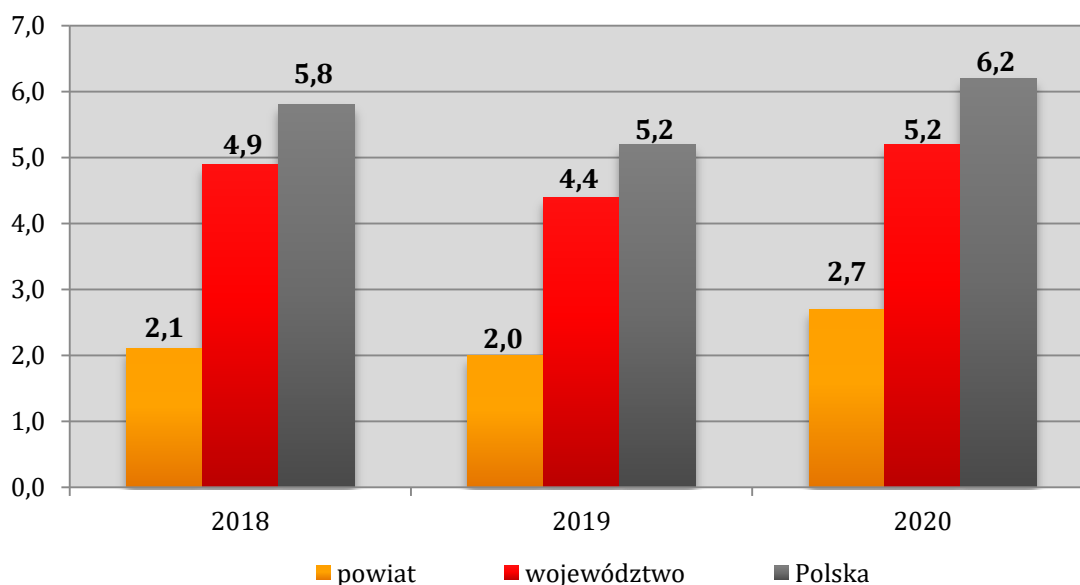

3. Rynek pracy i sytuacja gospodarcza

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie grójeckim. W 2020 roku wynosiła ona 2,7%, a więc była znacznie niższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie mazowieckim i w całej Polsce. Na przestrzeni lat 2018-2020 stopa bezrobocia w powiecie grójeckim ulegała wzrostowi – w stosunku do 2018 roku o 0,6 pp. W przypadku województwa mazowieckiego jak i całego kraju zauważalne są wahania na przestrzeni ostatnich lat, jednakże w 2020 roku stopa bezrobocia osiągnęła najwyższą wartość. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

Wykres 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie grójeckim na przestrzeni lat 2018-2020 w porównaniu do województwa mazowieckiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

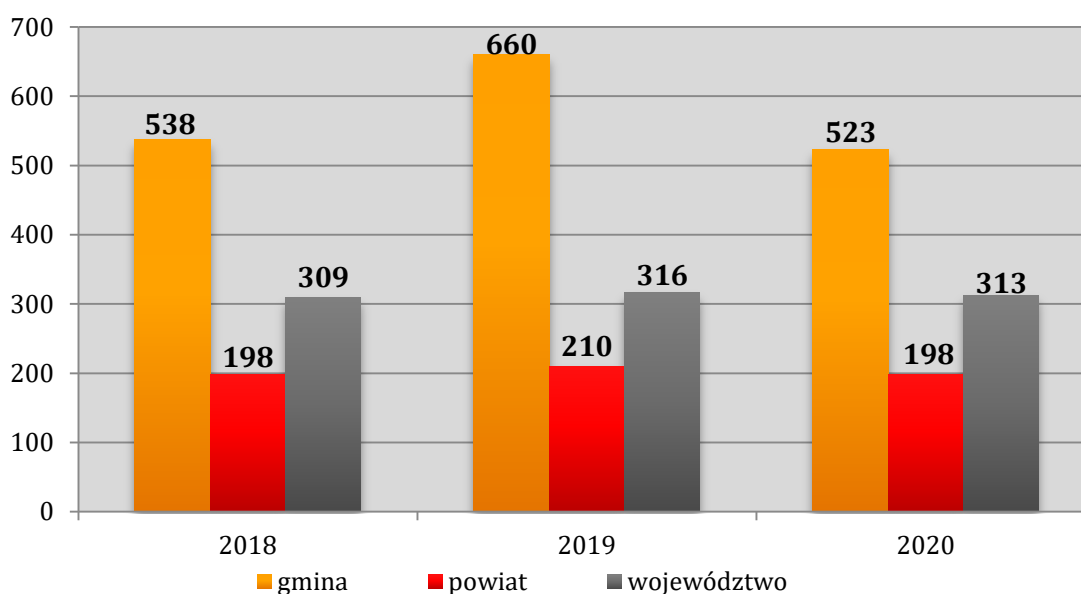

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Grójcu

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2020 rok w gminie Belsk Duży na 1000 mieszkańców pracowało 523 osób⁸. Na przestrzeni lat 2018-2020 wskaźnik ten ulegał systematycznemu wzrostowi. W 2020 roku liczba osób pracujących na 1000 ludności była w Gminie znacznie wyższa niż w całym powiecie grójeckim oraz województwie mazowieckim.

Wykres 4. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Belsk Duży w porównaniu do powiatu grójeckiego oraz województwa mazowieckiego na przestrzeni lat 2018-2020

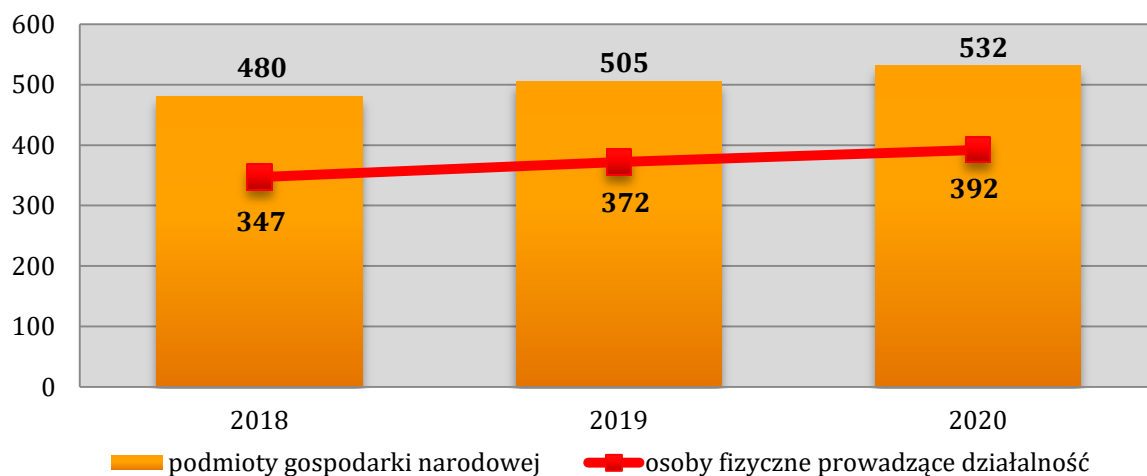

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Belsk Duży na koniec 2020 roku w rejestrze REGON zarejestrowane były łącznie 532 podmioty gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – było ich 392. Podobnie sytuacja wyglądała w latach poprzednich. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w Gminie ulegała systematycznemu wzrostowi.

⁸ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Zgodnie z poniższą tabelą, prywatna działalność gospodarcza w Gminie koncentruje się głównie na handlu hurtowym i detalicznym, naprawie pojazdów samochodowych, w tym motocykli (131 podmiotów). Ważnymi sekcjami są również: budownictwo (48 podmiotów), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (36 podmiotów) oraz przetwórstwo przemysłowe (34 podmioty). Najmniej zarejestrowanych jest natomiast działalności związanych z górnictwem i wydobywaniem (1 podmiot) oraz działalnością związaną z obsługą rynku nieruchomości (2 podmioty).

Tabela 5. Rodzaje prowadzonej działalności w gminie Belsk Duży (stan na koniec 2020 roku)

sekcja	liczba
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – sekcja G	131
budownictwo – sekcja F	48
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – sekcja M	36
przetwórstwo przemysłowe – sekcja C	34
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca – sekcja N	21
transport i gospodarka magazynowa – sekcja H	19
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo – sekcja A	19
pozostała działalność usługowa – sekcje S i T	18
informacja i komunikacja – sekcja J	17
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – sekcja I	14

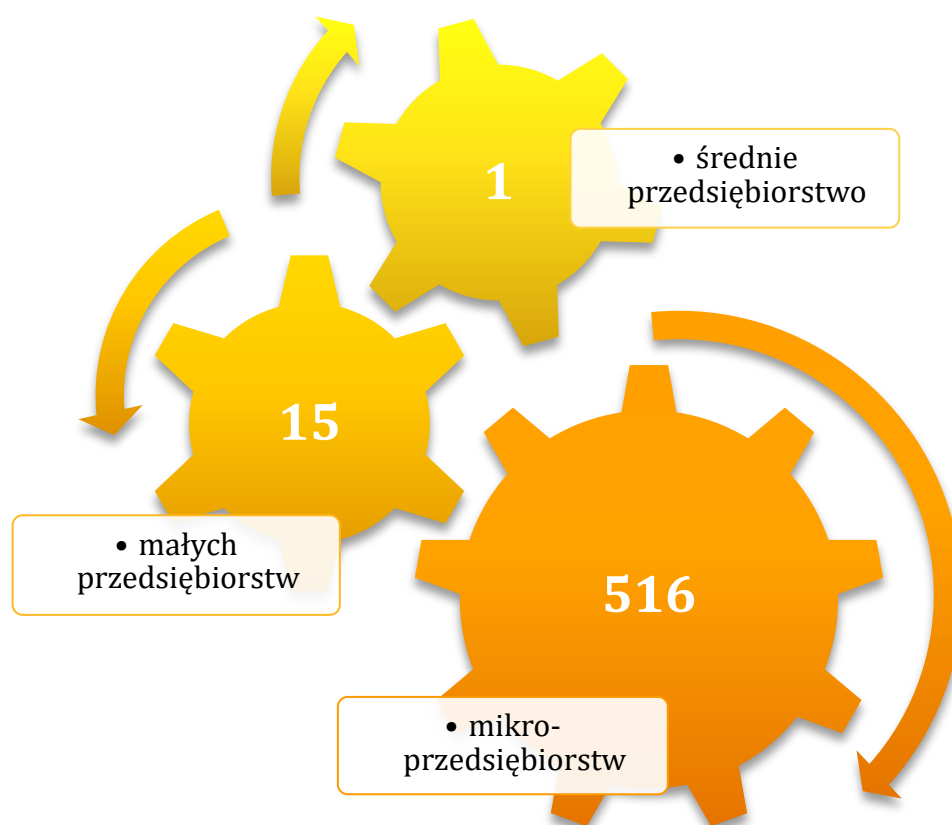

opieka zdrowotna i pomoc społeczna – sekcja Q	13
działalność finansowa i ubezpieczeniowa – sekcja K	12
edukacja – sekcja P	4
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją – sekcja R	3
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości – sekcja L	2
górnictwo i wydobywanie – sekcja B	1

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa ilość podmiotów gospodarczych działających w gminie Belsk Duży według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników – jest ich 516 (stan na koniec 2020 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest w Gminie 15. Działalność prowadzi również 1 średnie przedsiębiorstwo zatrudniające 50-249 pracowników, natomiast na terenie Gminy nie funkcjonuje żadne duże przedsiębiorstwo liczące ponad 250 osób.

Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Belsk Duży według klas wielkości (stan na koniec 2020 roku)

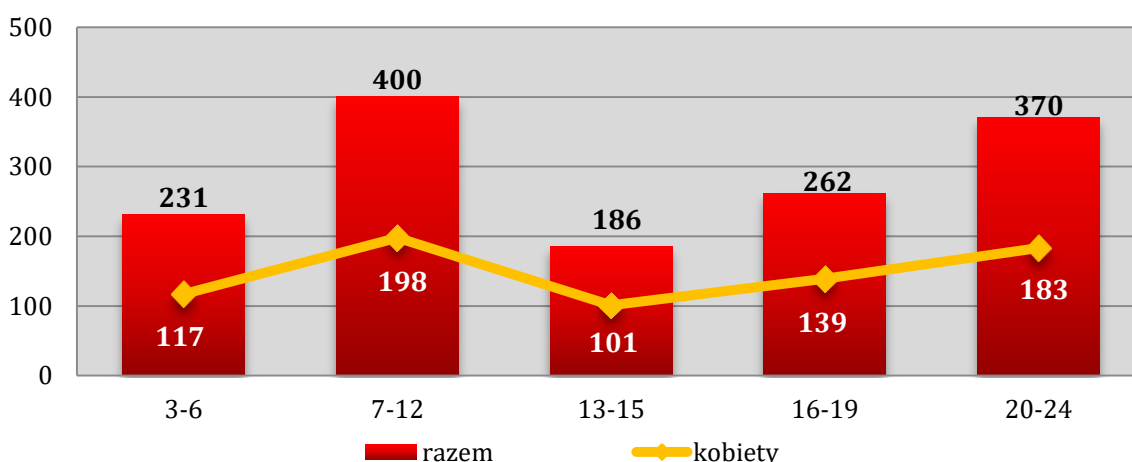
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

4. Edukacja i wychowanie

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2020 roku było 1 449 mieszkańców gminy Belsk Duży, w tym 50,9% stanowiły kobiety. Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe można zauważyć, że najwięcej osób miało w omawianym roku 7-12 lat (400 osób). Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku prezentuje wykres nr 6.

Wykres 6. Ludność gminy Belsk Duży według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Gminna baza oświatowa składa się z następujących placówek:

- * Publicznej Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Belsku Dużym,
- * Publicznej Szkoły Podstawowej im. Romualda Traugutta w Łęczeszycach,
- * Publicznej Szkoły Podstawowej im. UNICEF w Lewiczynie,
- * Publicznej Szkoły Podstawowej im. Ziemi Grójeckiej w Zaborowie,
- * Publicznego Przedszkola w Starej Wsi.

Poza Publicznym Przedszkolem w Starej Wsi, na terenie Gminy funkcjonują oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych.

W 2020 roku łączna liczba uczniów uczęszczających do 4 szkół podstawowych zlokalizowanych na terenie gminy Belsk Duży wynosiła 550, przy czym najwięcej osób pobierało naukę w Publicznej Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Belsku Dużym. W stosunku do 2019 roku liczba uczniów wzrosła o 2 osoby. Do Publicznego Przedszkola w Starej Wsi oraz oddziałów przedszkolnych na terenie Gminy w 2020 roku uczęszczały łącznie 222 osoby, spośród których największą część stanowili uczniowie PSP w Belsku Dużym – 115 osób.

**Tabela 6. Liczba dzieci w oddziałach szkolnych i przedszkolnych
w poszczególnych placówkach oświatowych w gminie Belsk Duży w 2020 roku**

wyszczególnienie	PSP Belsk Duży	PSP Lewiczyn	PSP Łęczeszycze	PSP Zaborów	Przedszkole Stara Wieś
dzieci w oddziałach szkolnych	357	78	64	51	–
dzieci w oddziałach przedszkolnych	115	37	21	27	22

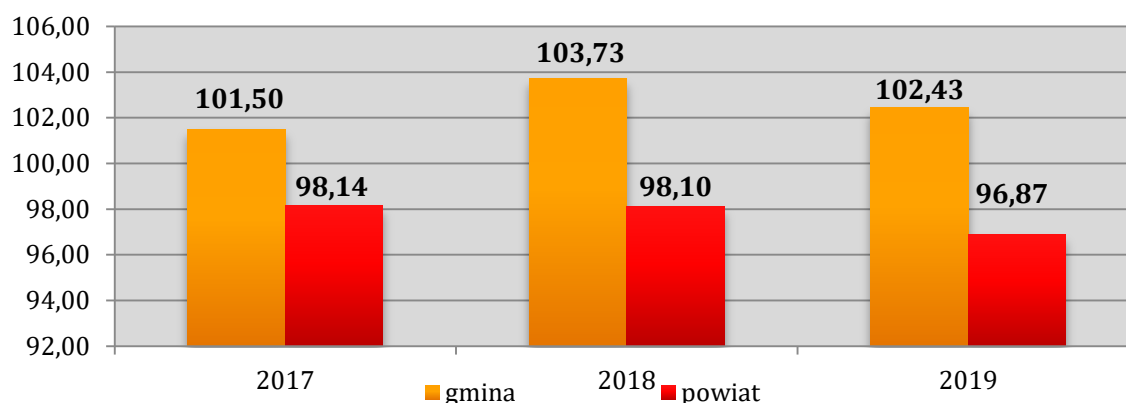
Źródło: Raport o stanie Gminy Belsk Duży za 2020 rok

W zasobach infrastruktury społecznej Gminy nie znajduje się żłobek/klub dziecięcy zapewniający opiekę nad dziećmi do lat 3, jednakże Publiczne Przedszkole w Starej Wsi prowadzi 25-osobowy oddział przedszkolaków w wieku od 2,5 roku do 5 lat.

W 2020 roku wydatki gminne na oświatę wynosiły 15 564 558 zł, z czego 6 768 899 zł (43%) pokryte zostało z subwencji oświatowej, przekazanej z budżetu państwa – **Raport o stanie Gminy Belsk Duży za 2020 rok.**

Współczynnik skolaryzacji netto, definiowany jest jako relacja liczby osób (w danej grupie wiekowej) uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. W 2019 roku wyniósł 102,43%, co oznacza, że w stosunku do 2017 roku uległ zwiększeniu o 0,93 pp, z kolei w porównaniu do roku poprzedniego zmalał o 1,3 pp. Ten sam współczynnik dla całego powiatu grójeckiego, na przestrzeni omawianych trzech lat kształtował się zawsze na niższym poziomie, niż miało to miejsce na terenie Gminy i systematycznie spadał.

Wykres 7. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Belsk Duży (w procentach) na przestrzeni lat 2017-2019

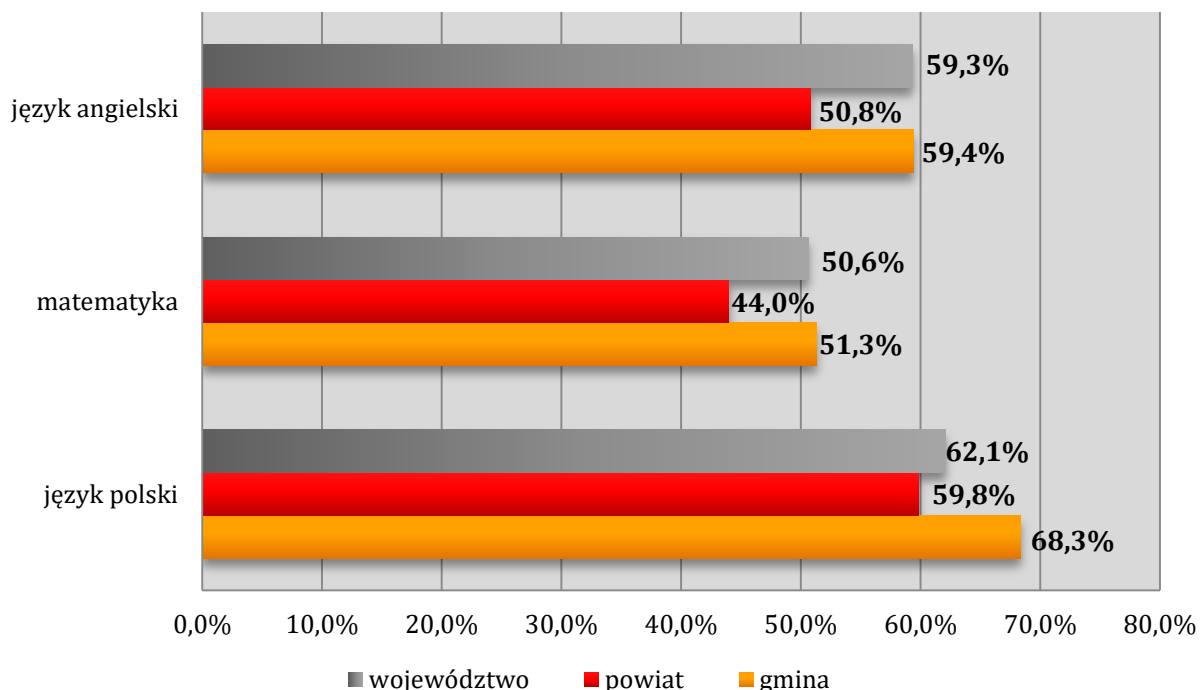

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z gminy Belsk Duży, w porównaniu do wyników uczniów z całego powiatu grójeckiego i województwa mazowieckiego. Z zebranych danych wynika, że uczniowie z Gminy uzyskali lepsze wyniki, niż uczniowie z całego powiatu i województwa, z każdej części egzaminu.

Wykres 8. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku uczniów z terenu gminy Belsk Duży, powiatu grójeckiego i województwa mazowieckiego

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/>

5. Kultura, sport i rekreacja

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi przede wszystkim **Gminna Biblioteka Publiczna w Belsku Dużym** wraz z filią w Lewiczynie, mieszczącą się w budynku Publicznej Szkoły Podstawowej. Placówka jest samorządową instytucją kultury, która służy rozwojowi i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, informacyjnych i kulturalno-oświatowych mieszkańców. Placówka oprócz swoich podstawowych funkcji realizuje także szeroką działalność kulturalno-oświatową, poprzez organizację różnych form pracy z czytelnikami, współpracując przy tym aktywnie z placówkami oświatowymi z terenu gminy Belsk Duży. W 2020 roku pomimo trwającej pandemii, GBP udało się zorganizować wydarzenia takie jak: spotkanie uczniów klas młodszych pn.: „Tajniki powstawania książek i ich poszanowanie”, IX edycja Narodowego Czytania,

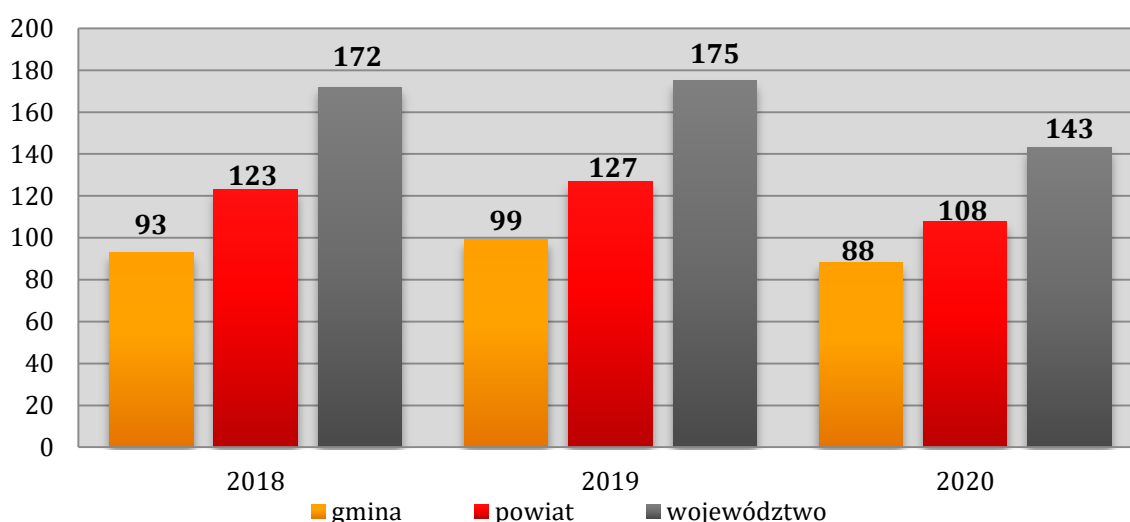

koncert poezji śpiewanej Asnyka, Mickiewicza i Słowackiego. W wymienionych wyżej wydarzeniach wzięło w 2020 roku udział 147 mieszkańców Gminy, a poniesione na ich realizację koszty kształtowały się na poziomie 1 600 zł.

Księgozbiór Gminnej Biblioteki Publicznej w Belsku Dużym oraz jej filii na koniec 2020 roku wyniósł 29 692 woluminy. Zbiory wzbogacono o pozycje z literatury popularnonaukowej, literatury pięknej polskiej, obcej i dziecięco młodzieżowej.

Poniższy wykres prezentuje dostępne dane w zakresie liczby czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Belsk Duży, powiecie grójeckim oraz województwie mazowieckim w latach 2018-2020. Na podstawie danych statystycznych widać, że wskaźnik ten przyjmował w latach 2018-2019 w Gminie niższe wartości niż w powiecie i województwie. W 2020 roku w Gminie liczba ta wyniosła 88 czytelników, w powiecie 108, natomiast w całym województwie 143. Zauważalny jest trend spadkowy w zakresie liczby czytelników na 1000 ludności na przestrzeni ostatnich trzech lat.

Wykres 9. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Belsk Duży, powiecie grójeckim oraz województwie mazowieckim w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Zadania w zakresie sportu na terenie gminy Belsk Duży realizuje **Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji**. Baza sportowa GOSiR obejmuje:

- * boisko gminne wraz z budynkiem szatniowo-sanitarnym w Belsku Dużym,
- * hala sportowa w Belsku Dużym,
- * świetlica sportowo-rekreacyjna w Starej Wsi,
- * boisko wielofunkcyjne w Starej Wsi,
- * plac zabaw w Starej Wsi.

W Gminie działają również kluby sportowe: Uczniowski Klub Sportowy, który swoją działalnością obejmuje wszystkie szkoły na terenie Gminy oraz Gminny Klub Sportowy GKS Belsk Duży, dla którego organem prowadzącym jest Starostwo Powiatowe w Grójcu.

6. Opieka zdrowotna

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Belsk Duży usługi świadczy 1 placówka – **Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej BELMED**, zlokalizowany przy ul. Szkolnej 4 w Belsku Dużym.

Pacjenci Ośrodka skorzystać mogą z usług lekarzy specjalistów w dziedzinach: chorób wewnętrznych, medycyny ogólnej, medycyny rodzinnej, pediatrii, ginekologii i położnictwa oraz chirurgii. W placówce usługi świadczą również pielęgniarki środowiskowo-rodzinne, położna środowiskowo-rodzinna oraz pielęgniarka w środowisku nauczania i wychowania. Z opieki ambulatoryjnej mieszkańcy Gminy skorzystać mogą w Szpitalu Powiatowym w Grójcu.

Na terenie Gminy działalność prowadzą również 2 apteki w miejscowości Belsk Duży:

- * Apteka „Papaya”,
- * Apteka Farmacja i Uroda.

Z danych GUS wynika, iż w gminie Belsk Duży w 2020 roku na 1 przychodnię przypadało 6 440 mieszkańców. Jest to wartość blisko trzykrotnie większa od liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie, która wynosiła w omawianym roku 2 279. W ramach POZ w przedmiotowym roku udzielono 1,3 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest wartością również niższą od tej dla całego powiatu grójeckiego (3,5).

Tabela 7. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Belsk Duży w porównaniu do powiatu grójeckiego w 2020 roku

wyszczególnienie	powiat	gmina
przychodnie	43	1
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	2 279	6 440
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	3,5	1,3

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

7. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W gminie Belsk Duży o bezpieczeństwo i porządek dbają funkcjonariusze z **Posterunku Policji w Belsku Dużym**.

Ochronę przeciwpożarową w Gminie zapewnia 6 działających w formie stowarzyszeń **Ochotniczych Straży Pożarnych** w miejscowościach: Belsk Duży, Lewiczyn, Rożce, Wilczogóra, Wola Łęczeszyska oraz Wólka Łęczeszyska. Jednostka OSP w Belsku Dużym jest włączona od 1995 roku do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego. Poza podstawową działalnością, czyli ochroną przeciwpożarową i usuwaniem skutków klęsk żywiołowych, Straż Pożarna w Gminie prowadzi aktywną działalność na rzecz społeczności lokalnej, a także prowadzi Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze.

8. Działalność organizacji pozarządowych

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku⁹. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizację grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”¹⁰. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹¹.

⁹ <https://poradnik.ngo.pl/>

¹⁰ J. Oniszcuk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

¹¹ M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

Na obszarze gminy Belsk Duży funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Należą do nich między innymi:

- * Akademia Sportu Galaktikos,
- * Belskie Koło Wędkarskie Belsk Duży,
- * Fundacja Pomocna Dłoń,
- * GKS Belsk Duży,
- * Łęczeszzyckie Stowarzyszenie Wędkarskie,
- * Stowarzyszenie Seniora „Relaks”,
- * Szczep Drużyn im. Prezydenta Ryszarda Kaczorowskiego,
- * Stowarzyszenie Kibicujemy z klasą im. Jakuba Ławeckiego,
- * Stowarzyszenie Aktywni Kulturalnie,
- * Klub Gospodyń Wiejskich Belsk Duży,
- * Klub Gospodyń Wiejskich „Kogel Mogel”,
- * Klub Gospodyń Wiejskich „Na obcasach”,
- * Klub Gospodyń Wiejskich Lewiczyń,
- * Klub Gospodyń Wiejskich „Rembowianki”,
- * Klub Gospodyń Wiejskich „Pasja i Sad”,
- * Gminny Uczniowski Klub Sportowy w Belsku Dużym,
- * Stowarzyszenie Rębowianki¹².

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy gminy miejskiej z organizacjami pozarządowymi określone zostały w *Rocznym Programie Współpracy Gminy Belsk Duży z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2020*, zatwierdzonym uchwałą Nr XIII/99/2019 Rady Gminy Belsk Duży z dnia 11 grudnia 2019 roku.

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Gminie, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych (m.in. GOPS, placówek oświatowych, itp.). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców,

¹² <http://www.belskduzy.pl/>

inwestorów, turystów, itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń Strategii będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

9. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości¹³.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Belsk Duży jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zadania Ośrodka z zakresu ustawy o pomocy społecznej polegają w szczególności na:

1. przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
2. pracy socjalnej;
3. prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
4. analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
5. realizacji zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych;
6. rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym z zakresu pomocy społecznej, realizowanych przez Ośrodek należą:

1. opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
2. sporządzanie oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej;

¹³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 794 z późn. zm.).

3. udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
7. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
8. przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
9. opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
10. praca socjalna;
11. organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
12. prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
13. dożywianie dzieci;
14. sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
15. kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
16. pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
17. sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
18. utworzenie i utrzymanie ośrodka, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;

19. przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
20. opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Do zadań własnych gminy realizowanych przez „Ośrodek”, należą:

1. przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
2. przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
3. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
4. podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
5. współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechnianie informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez „Ośrodek” należą:

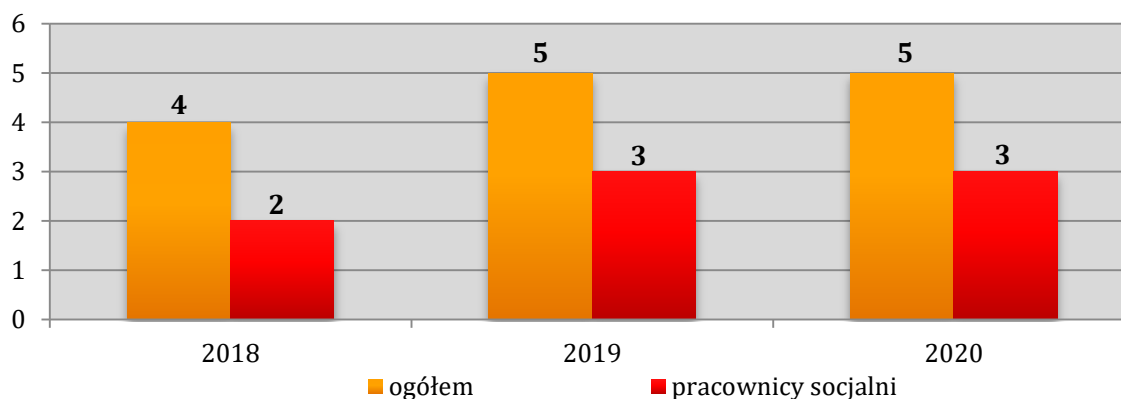
1. organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
2. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
3. prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
4. realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom;
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
7. wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Ośrodek realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. „Ośrodek” realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę.

Na koniec 2020 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Belsku Dużym zatrudnionych było 5 pracowników, w tym 1 kierownik, 3 pracowników socjalnych oraz 1 pozostały pracownik. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba pracowników socjalnych, jak ogólna liczba zatrudnionych w GOPS pracowników utrzymywała się na względnie stałym poziomie. Ośrodek spełniał ustawowy warunek co do liczby zatrudnionych osób – 1 pracownik na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin i minimum 3 zatrudnionych pracowników socjalnych.

Wykres 10. Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Belsku Dużym na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

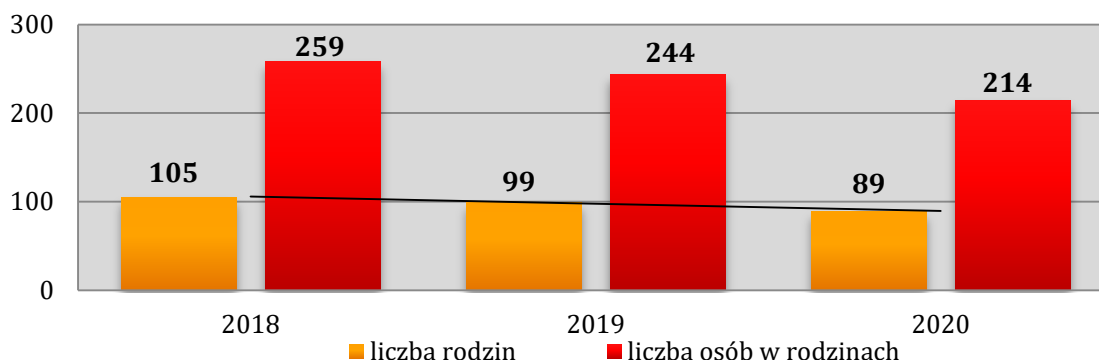
Pandemia znacząco wpłynęła na funkcjonowanie instytucji pomocy społecznej, a przede wszystkim na charakter pracy pracowników socjalnych. Nowe przepisy w dobie pandemii umożliwiły tzw. pracę zdalną, z wyłączeniem bezpośredniej obsługi interesantów. W instytucjach pomocy społecznej jako, że kontakt z klientem jest kluczowy, często stosuje się rotacyjny system pracy. Nowe rozwiązania wprowadzone na mocy specustawy COVID-19 (art. 107 ust. 1a u.p.s.) zezwalają również na przeprowadzanie wywiadów środowiskowych, bądź ich aktualizację przez kontakt telefoniczny z beneficjentem, wykorzystując przy tym materiały przesyłane za pomocą komunikatorów elektronicznych¹⁴.

¹⁴ N. G. Pikuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 53-59.

Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie ulegała systematycznemu spadkowi. W 2020 roku z pomocy skorzystało 89 rodzin – to o 15% mniej niż w 2018 roku. W stosunku do 2018 roku zmniejszyła się również liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Dynamikę zmian obrazuje naniesiona na wykres linia trendu.

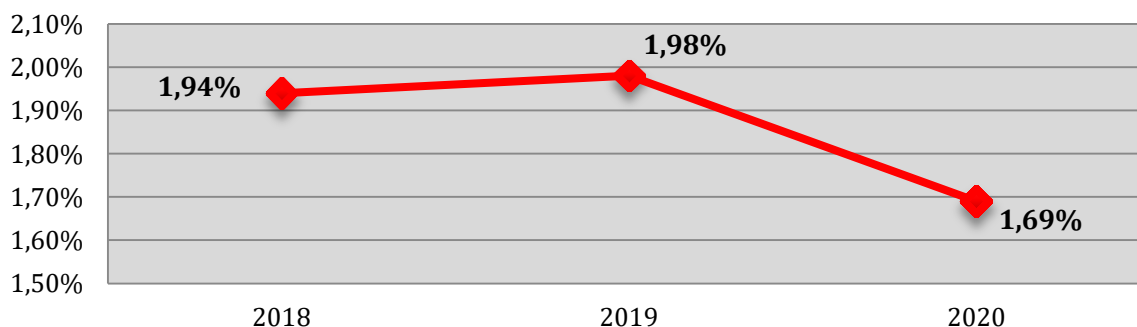
Wykres 11. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Belsk Duży w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 tysięcy mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprywacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2018-2020 wartość tego wskaźnika ulegała systematycznemu spadkowi. W 2018 roku wyniosła 1,94%, w 2019 roku – 1,98%, natomiast w 2020 roku – 1,69%. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 12. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2020 roku korzystających z tego typu pomocy było 45 osób w wieku przedprodukcyjnym, 54 osoby w wieku produkcyjnym oraz 24 osoby w wieku poprodukcyjnym. Pod względem płci nie wystąpiła dysproporcja – korzystających z pomocy społecznej

kobiet było praktycznie tyle samo co mężczyzn (liczba kobiet – 63, liczba mężczyzn – 60). Analizując dynamikę zmian, dostrzec można spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, jak i poprodukcyjnym, na przestrzeni ostatnich trzech lat.

Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2018-2020

wiek	2018		2019		2020	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	51	26	53	27	45	23
produkcyjny	59	31	59	34	54	28
poprodukcyjny	24	15	25	13	24	12
ogółem	134	72	137	74	123	63

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 68 mieszkańcom Gminy, natomiast świadczenie niepieniężne 43 osobom. Na przestrzeni omawianych lat widoczny jest spadek w zakresie liczby osób otrzymujących świadczenia pieniężne oraz liczby osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych. Dane statystyczne w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
świadczenie pieniężne	72	72	68
świadczenie niepieniężne	58	60	43

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni ostatnich trzech lat, liczba osób długotrwale pobierających świadczenie ulegała niewielkim wahaniom – w 2020 roku zmniejszyła się w stosunku do 2018 roku o 3 osoby, z kolei w porównaniu do roku poprzedniego spadła o 7 osób. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2020 roku są widoczne, ale nieznaczne – mężczyźni stanowili 41% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a kobiety – 59%.

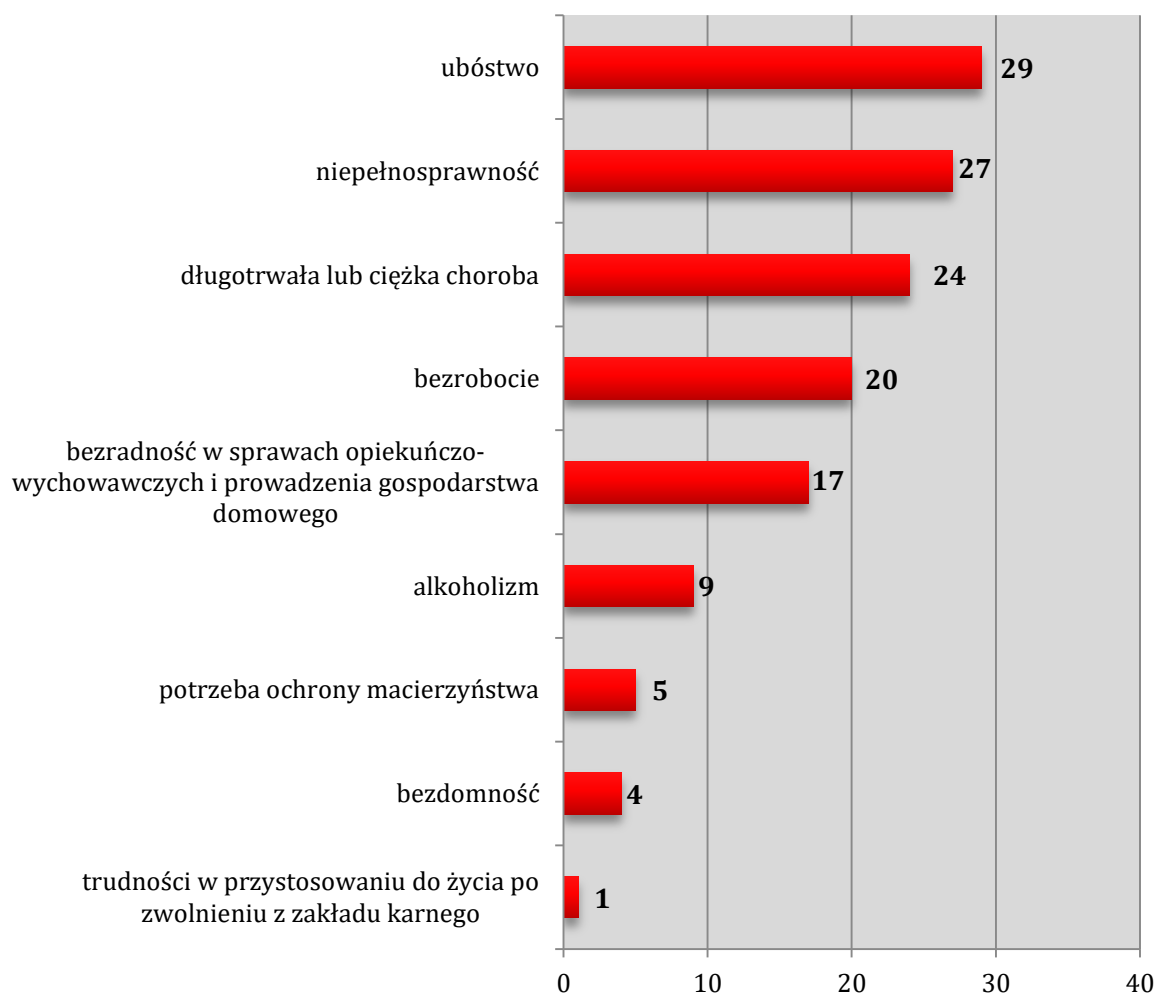

Tabela 10. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2018-2020

płeć	2018	2019	2020
kobiety	32	34	35
mężczyźni	30	32	24
ogółem	62	66	59

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Belsk Duży było ubóstwo – z tego powodu pomoc otrzymało 29 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajdowała się niepełnosprawność (27 rodzin), natomiast na trzecim – długotrwała lub ciężka choroba (24 rodziny). Wśród powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną ilością rodzin je otrzymujących było także bezrobocie (20 rodzin).

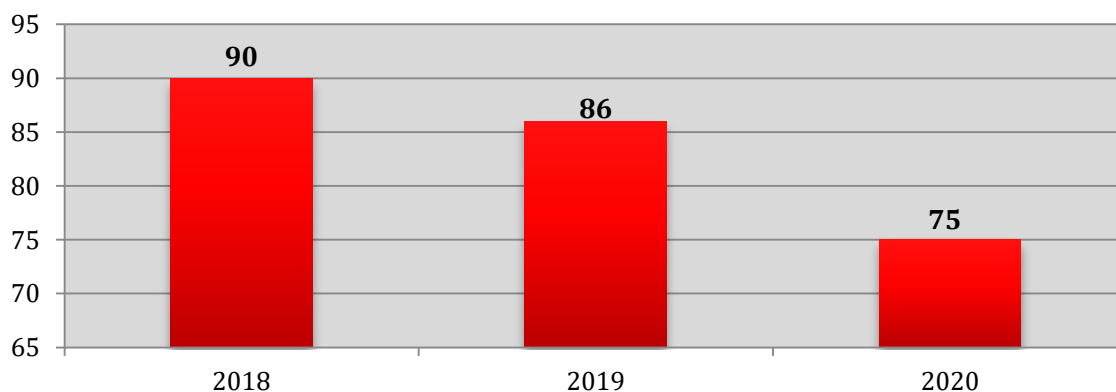
Wykres 13. Powody udzielania świadczeń w 2020 roku (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe w okresie ostatnich trzech lat. W 2020 roku przeprowadzono je z 75 rodzinami, w 2019 roku z 86, a w 2018 roku z 90. Na przestrzeni ostatnich lat liczba ta systematycznie spadała – różnica między 2018 a 2020 rokiem wynosi 17%. Dynamikę zmian obrazuje poniższy wykres.

Wykres 14. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

10. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Poniżej przedstawione zostały zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, funkcjonujące na terenie gminy Belsk Duży. Należą do nich:

- * Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- * Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- * Zespół Interdyscyplinarny,
- * placówki oświatowe,
- * Posterunek Policji w Belsku Dużym,
- * Gminna Biblioteka Publiczna w Belsku Dużym,
- * Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji w Belsku Dużym,
- * placówka ochrony zdrowia,
- * organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

III. Diagnoza sytuacji społecznej

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Belsku Dużym, danych Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Policji, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne (diagnoza sytuacji społecznej), w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowane działania interwencyjne. W części diagnostycznej przedstawiona została również analiza SWOT¹⁵.

1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Prowadzony jest on za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

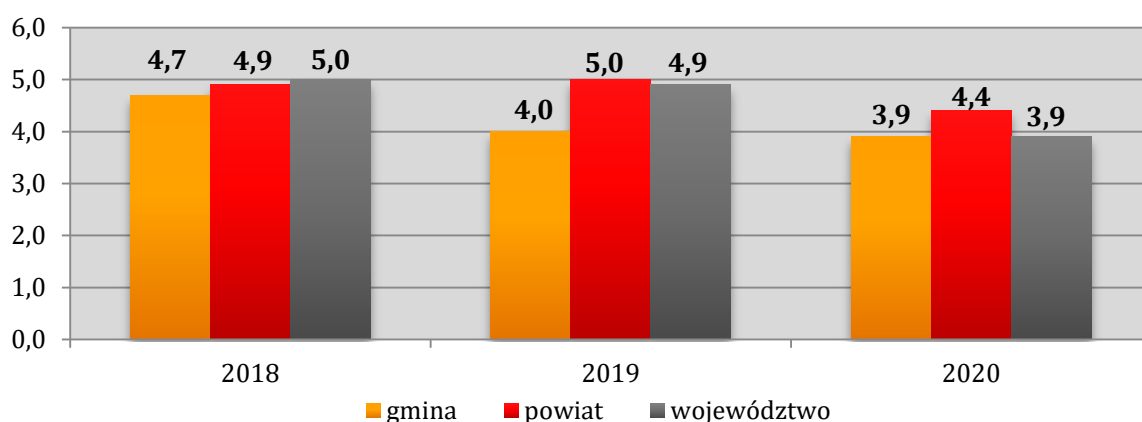
1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

¹⁵ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

Analiza obszaru jakim jest wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej została rozpoczęta od przedstawienia wskaźnika dotyczącego małżeństw mieszkańców Gminy, w porównaniu do wartości w całym województwie mazowieckim oraz powiecie grójeckim. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba małżeństw na 1000 ludności systematycznie się zmniejszała – zarówno w Gminie, powiecie, jak i całym województwie. W 2020 roku na terenie Gminy wskaźnik małżeństw kształtował się na takim samym poziomie jak w województwie i niższym niż w przypadku powiatu.

Wykres 15. Liczba małżeństw na 1000 ludności w gminie Belsk Duży w porównaniu do powiatu grójeckiego i województwa mazowieckiego w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W 2020 roku przyznano łącznie 1 247 świadczeń rodzinom bezdzietnym, 172 świadczenia rodzinom posiadającym jedno dziecko, 739 świadczeń rodzinom z dwójką dzieci, 482 świadczenia rodzinom z trójką dzieci oraz 273 świadczenia rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. Szczegółowe dane w zakresie liczby

przyznanych świadczeń niepieniężnych oraz pieniężnych przedstawia poniższa tabela. Na jej podstawie można zauważyć, że zdecydowaną przewagę w liczbie otrzymywanych świadczeń miały w 2020 roku rodziny nie posiadające dzieci, z kolei na drugim miejscu znajdowały się rodziny z dwojgiem dzieci.

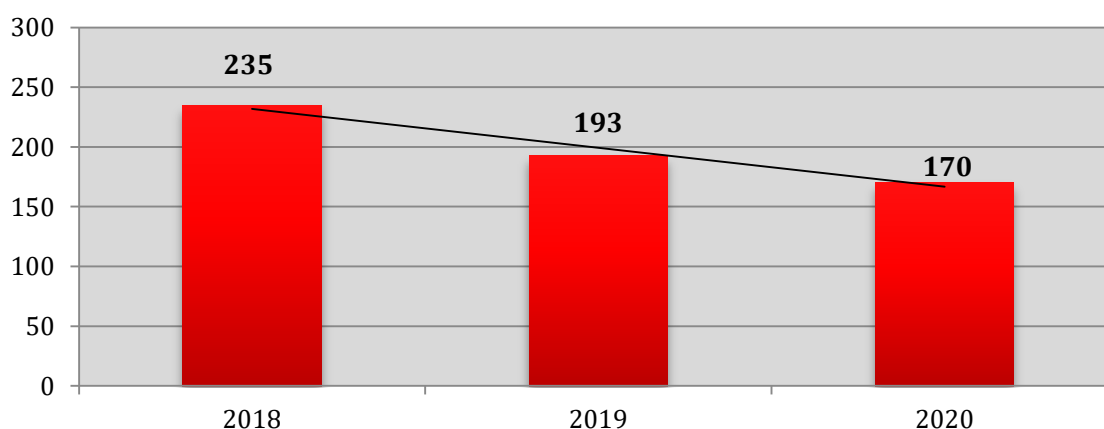
Tabela 11. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2020 roku

typ rodziny	ogółem	świadczenia pieniężne	świadczenia niepieniężne
bez dzieci	1 247	411	836
jedno dziecko	172	26	146
dwoje dzieci	739	20	719
troje dzieci	482	22	460
czworo i więcej dzieci	273	5	268

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018-2020. Można zauważyć, że ze świadczeń tych w 2020 roku korzystało średnio 170 rodzin, czyli o 12% rodzin mniej niż w roku 2019 oraz o 28% mniej niż w roku 2018. W latach 2018-2020 dostrzegalny jest zatem systematyczny spadek średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z tego typu świadczeń, co ma związek ze spadkiem liczby urodzeń na przestrzeni ostatnich lat.

Wykres 16. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018-2020

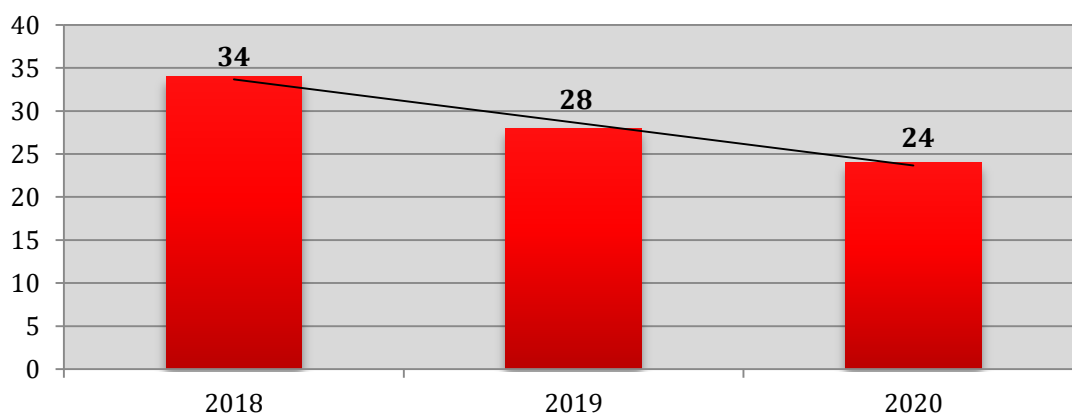

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. Na przestrzeni ostatnich trzech lat widoczny jest spadek liczby osób korzystających z omawianego świadczenia. W roku 2020 były to 24 osoby, w 2019 roku – 28 osób, z kolei w 2018 roku – 34. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

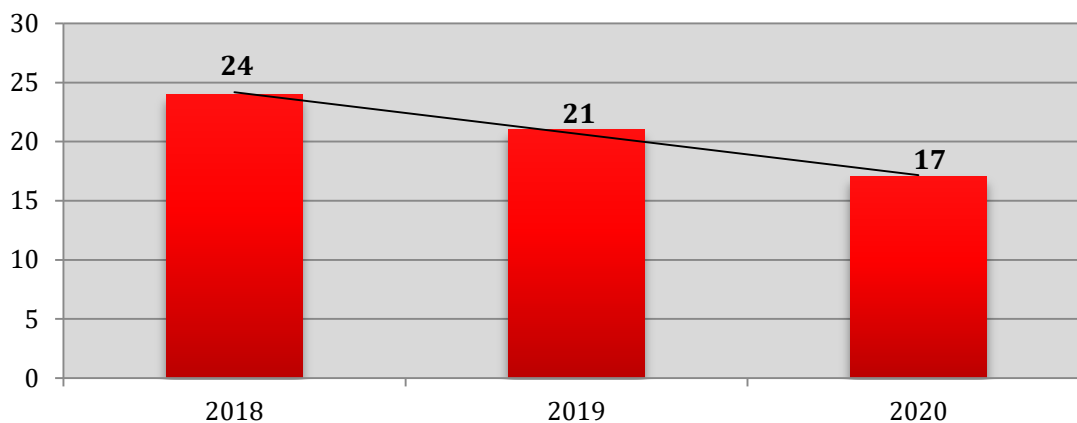
Wykres 17. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych ulegała systematycznemu spadkowi – od 2018 roku o 29%. Wśród rodzin, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w 2020 roku znajdowało się 9 rodzin niepełnych oraz 3 rodziny wielodzietne.

Wykres 18. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018-2020

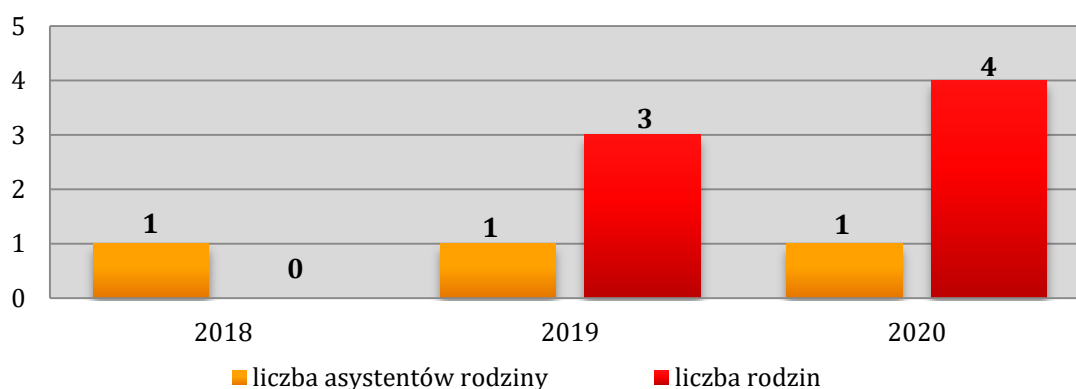
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Belsku Dużym realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2021 r. poz. 159 z późn. zm.). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Belsku Dużym zatrudniony jest 1 asystent rodzin. W 2020 roku w ramach realizacji ustawowego zadania prowadził on pracę w 4 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Od 2018 roku zauważalny jest niewielki, ale systematyczny wzrost w zakresie liczby rodzin korzystających z tej formy pomocy. Na przestrzeni ostatnich lat liczba zatrudnionych asystentów rodziny była stała.

Wykres 19. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2018-2020

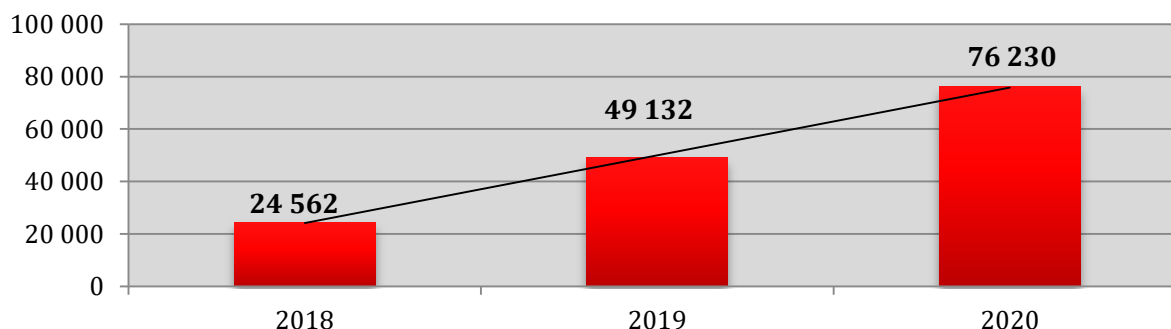
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W roku 2020 w gminie Belsk Duży nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przewyżczeniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2020 roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych na łączną kwotę 76 230 zł. Można zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 ulegała systematycznemu wzrostowi.

Wykres 20. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 (w złotych)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży zajmują się przede wszystkim placówki oświatowe, świetlice wiejskie oraz przyszkolne. Ponadto w Gminie w zakresie wsparcia rodziny prężnie działają organizacje pozarządowe, w tym kluby sportowe realizujące m.in. zajęcia i przedsięwzięcia sportowo-rekreacyjne. Duży udział w prowadzeniu działań na rzecz dzieci i młodzieży z Gminy mają również Gminna Biblioteka Publiczna oraz Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- * niewydolność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich,
- * zaniedbanie wychowawcze dzieci i młodzieży oraz rozpad więzi rodzinnych (samotne rodzicielstwo),
- * brak funkcjonujących na terenie Gminy rodzin wspierających,
- * brak placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w Gminie.

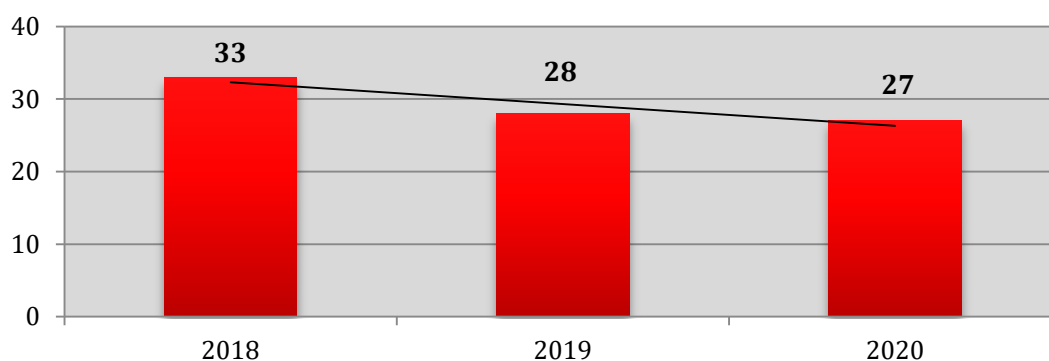
2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby z niepełnosprawnością z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności wykonywanie pracy zawodowej*. Osoby z niepełnosprawnością dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnością tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

W 2020 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 27. Z prezentowanych danych wynika, że w latach 2018-2020 liczba rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z tego powodu ulegała systematycznemu spadkowi – w 2020 roku w stosunku do roku 2018 o 18%.

Wykres 21. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020. W 2018 roku przyznano 214 świadczeń na łączną kwotę 33 873,00 zł, w 2019 roku liczba świadczeń wyniosła 235 na kwotę 44 313,00 zł, z kolei w 2020 roku kształtowała się na poziomie 242 świadczeń na kwotę 52 233,00 zł. W omawianym okresie liczba przyznanych świadczeń, jak i ich kwota ulegała regularnemu wzrostowi.

Tabela 12. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	214	235	242
kwota świadczeń (zł)	33 873,00	44 313,00	52 233,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności od 2018 roku ulegała zmniejszeniu. W 2018 roku przyznano 377 świadczeń, w 2019 roku – 373, natomiast w 2020 roku – 363. Kwota przeznaczana na ten cel sukcesywnie wzrastała.

Tabela 13. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	377	373	363
kwota świadczeń (zł)	59 598,00	70 431,00	78 350,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2018 roku przyznano 270 świadczeń dla osób z niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2019 – 272, natomiast w 2020 roku – 270 świadczeń. W ostatnich trzech latach obserwowalny jest stabilny poziom liczby przyznanych zasiłków w tym zakresie, z kolei przeznaczana na ten cel kwota pieniężna ulegała wzrostowi.

Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	270	272	270
kwota świadczeń (zł)	42 692,00	51 608,00	58 277,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Poniższa tabela zawiera dane dotyczące przyznawanego na przestrzeni ostatnich lat specjalnego zasiłku opiekuńczego (liczba i kwota świadczeń). Zasiłek ten przysługuje w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: koniecznością stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby

w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz koniecznością stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. W 2018 roku w ramach tego zasiłku wypłacono 26 świadczeń, na kwotę 13 285,00 zł. Na przestrzeni ostatnich dwóch lat nie wypłacono żadnego zasiłku opiekuńczego.

Tabela 15. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	26	0	0
kwota świadczeń (zł)	13 285,00	0,00	0,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Osoby z niepełnosprawnościami z terenu gminy Belsk Duży mogą skorzystać z rehabilitacji społecznej i zawodowej, prowadzonej przez **Warsztat Terapii Zajęciowej w Grójcu**. Prowadzone w jego ramach zajęcia oparte są o indywidualne potrzeby oraz możliwości, stosownie do predyspozycji wynikających z rodzaju i stopnia niepełnosprawności poszczególnych uczestników. Osoby chcące skorzystać z oferty WTZ są dowożone samochodem transportowym, specjalnie dostosowanym do obsługi podopiecznych.

Budynek Urzędu Gminy w Belsku Dużym, GOPS, GBP oraz Poczty Polskiej jest w pełni dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością i posiada w szczególności toaletę oraz 2 miejsca postojowe dla osób z niepełnosprawnością. Instytucje te zapewniają również dostęp do tłumacza języka migowego.

GOPS w Belsku Dużym zachęca osoby z niepełnosprawnością z terenu Gminy do wzięcia udziału w projekcie „Aktywny Absolwent”, realizowanym przez Instytut Tyflogiczny PZN. Jest on skierowany do osób nieaktywnych zawodowo, które posiadają orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności wzrokowej, są studentami ostatniego roku lub absolwentami uczelni wyższych w ostatnich dwóch latach oraz są mieszkańcami woj. mazowieckiego. Celem projektu jest udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia, poprzez zapewnienie uczestnikom możliwości skorzystania ze szkoleń i kursów zawodowych, nauki języków obcych, płatnych stażów zawodowych oraz doradztwa i coachingu.

Trwająca pandemia SARS-CoV-2 odbiła się niekorzystnie na osobach z niepełnosprawnością z dwóch powodów – po pierwsze osoby te należą do grupy podwyższonego ryzyka zakażeniem, a po drugie rozwój epidemii wpłynął na

konieczność dostosowania systemu pomocy osobom z niepełnosprawnością oraz ich opiekunom, w zakresie opieki, edukacji, rehabilitacji i rewalidacji. Badania przeprowadzone w 2020 roku na próbie 80 osób z niepełnosprawnością oraz ich opiekunów pokazały, że aż 86% badanych deklaruje doświadczenie trudności i problemów w codziennym funkcjonowaniu w związku z pandemią, aż 90% respondentów przez okres trwania pandemii nie korzystało z pomocy OPS lub PCPR, natomiast z wolontariatu czy społecznych akcji pomocowych nie korzystał żaden badany, co ma związek ze względami epidemicznymi, czyli ryzykiem potencjalnego zakażenia. Dodatkowo aż 76% ankietowanych w okresie pandemii odczuło zmniejszenie zakresu dotychczasowego wsparcia¹⁶.

■ Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- * wzrost zapotrzebowania na zasiłki pielęgnacyjne dla niepełnosprawnego dziecka,
- * niepełnosprawność jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej na terenie Gminy,
- * utrudniony dostęp do rehabilitacji i terapii zajęciowej dla osób z niepełnosprawnością, spowodowany trwającą pandemią COVID-19,
- * trudności w funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnością ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych,
- * brak funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej na terenie Gminy.

¹⁶ W. Glanc, E. Zdebska, *Wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w sytuacji pandemii*, w: N. G. Pikula, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 53-59.

3. Zdrowie psychiczne

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹⁷.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim inne problemy społeczne.

Dla mieszkańców gminy Belsk Duży świadczone są specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Usługi te przeznaczone są dla osób dorosłych i dzieci, wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego: chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychotyczne), upośledzonych umysłowo, osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga takiej formy pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym. Na przestrzeni lat 2018-2020 w Gminie ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi nie skorzystał żaden mieszkaniec.

Osoby z terenu Gminy, które ze względu na swój stan zdrowia wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, kierowane są do **Środowiskowego Domu Samopomocy w Łychowskiej Woli**. Dom jest placówką pobytu dziennego, przeznaczoną dla osób z zaburzeniami psychicznymi, niewymagającymi hospitalizacji ani całodobowej opieki. Podstawowym zadaniem

¹⁷ www.psychiatriapolska.pl

Ośrodka jest zapobieganie nawrotom choroby oraz podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania.

Mieszkańcy Gminy zaniepokojeni swoim zdrowiem psychicznym, mogą zgłosić się na bezpłatne konsultacje z psychologiem, który pełni dyżury w Urzędzie Gminy w Belsku Dużym.

Problemy w zakresie zdrowia psychicznego mogą nasilać się w najbliższych latach ze względu na pandemię COVID-19. Pandemia wiąże się z poczuciem zagrożenia, lękiem, niepewnością oraz niepokojem. W skrajnych przypadkach mogą pojawić się stany paniki oraz poczucie beznadziei. Konsekwencją tego mogą być narastające zaburzenia psychiczne, począwszy od teraz, po ustąpieniu zagrożenia, a nawet ujawniające się przez kolejne lata. Biorąc pod uwagę, że już przed wybuchem pandemii statystyki dotyczące problemów ze zdrowiem psychicznym były dramatyczne, a obecna sytuacja może je znacznie pogorszyć, istnieje pilna potrzeba podejmowania szerokich działań w tym zakresie.

■ Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- * zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi,
- * nasilenie się problemów ze zdrowiem psychicznym osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży będące konsekwencją pandemii COVID-19,
- * utrudniony dostęp do specjalistycznego poradnictwa w zakresie zdrowia psychicznego na terenie Gminy.

4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Trzecim wskaźnikiem choroby są zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁸. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz bazując na danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych, tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca również 1,5-2 mln osób.

Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z przyjętego uchwałą Nr XXV/173/2020 Rady Gminy Belsk Duży z dnia 30 listopada 2020 roku *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych na 2021 rok*. Celem głównym Programu jest „ograniczenie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych i używania innych środków psychoaktywnych oraz ograniczenie zjawiska picia alkoholu i używania narkotyków przez dzieci i młodzież”, z kolei do głównych zadań na 2021 rok należą:

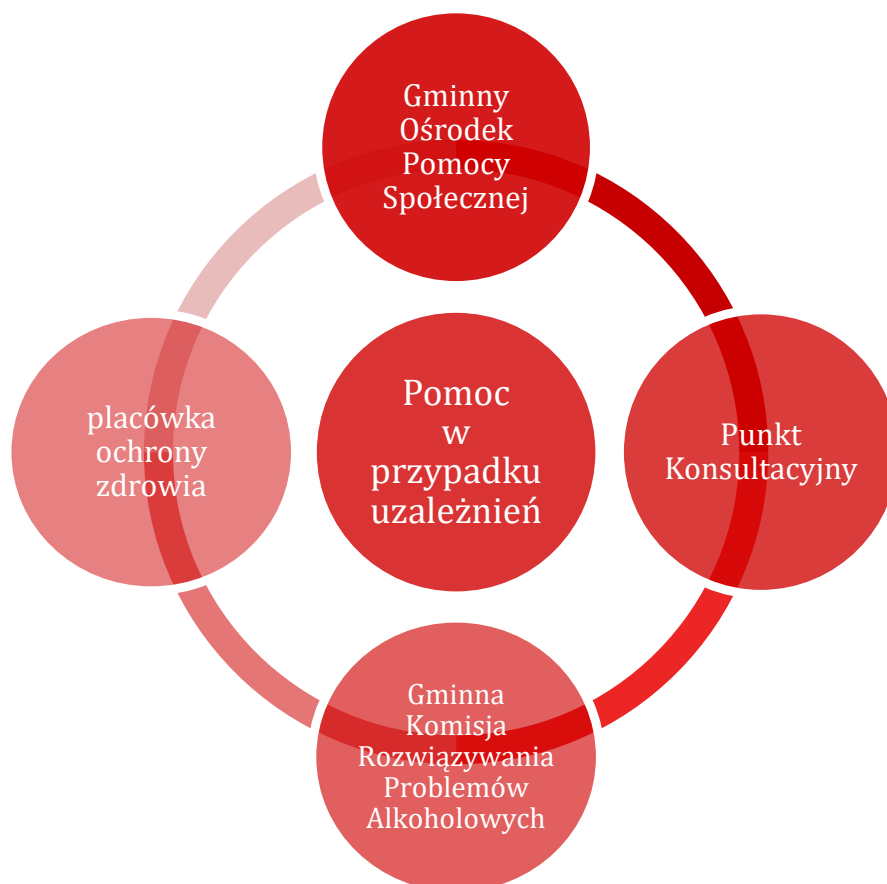
- * zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków;
- * udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkotykowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;

¹⁸ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

- * prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- * wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkotykowych;
- * podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
- * wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej¹⁹.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, w których na terenie gminy Belsk Duży mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnień.

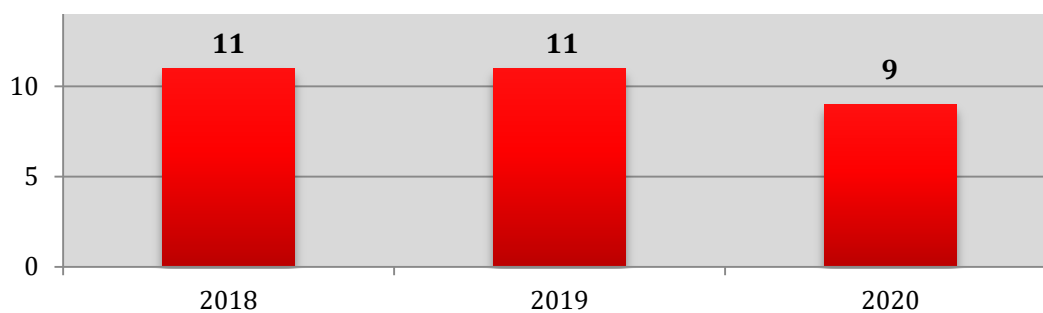
¹⁹ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych na 2021 rok (Uchwała Nr XXV/173/2020 Rady Gminy Belsk Duży z dnia 30 listopada 2020 roku).

W 2020 roku z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 9 rodzin. Alkoholizm jako powód udzielania pomocy i wsparcia w omawianym roku znajdował się na szóstym miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących z tego powodu pomoc. Można zauważyć, że na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu kształtowała się na względnie stałym poziomie. W 2020 roku z pomocy społecznej korzystało 89 rodzin, a więc rodziny z problemem alkoholowym stanowiły 10% ogółu.

Na przestrzeni omawianych lat tylko 1 rodzina z terenu Gminy korzystała z pomocy i wsparcia z powodu narkomanii w 2019 roku.

Wykres 22. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie, w ramach przysługujących jej uprawnień. Według stanu na koniec 2020 roku Komisja liczyła 8 członków. W 2020 roku przeprowadzili oni rozmowy z 12 osobami uzależnionymi od alkoholu, natomiast nie prowadzono rozmów z członkami rodzin osób uzależnionych. Jednocześnie w omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec 7 osób i wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego w stosunku do 6 osób. Na przestrzeni lat 2018-2020 zauważalne jest zwiększenie się liczby osób uzależnionych, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy z 4 do 12. Odnośnie liczby osób wobec, których podjęto czynności dążące do poddania się leczeniu oraz osób wobec, których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego również odnotowano wzrost na przestrzeni ostatnich trzech lat. Dane dotyczące działań GKRPA w Belsku Dużym w latach 2018-2020 przedstawia poniższa tabela.

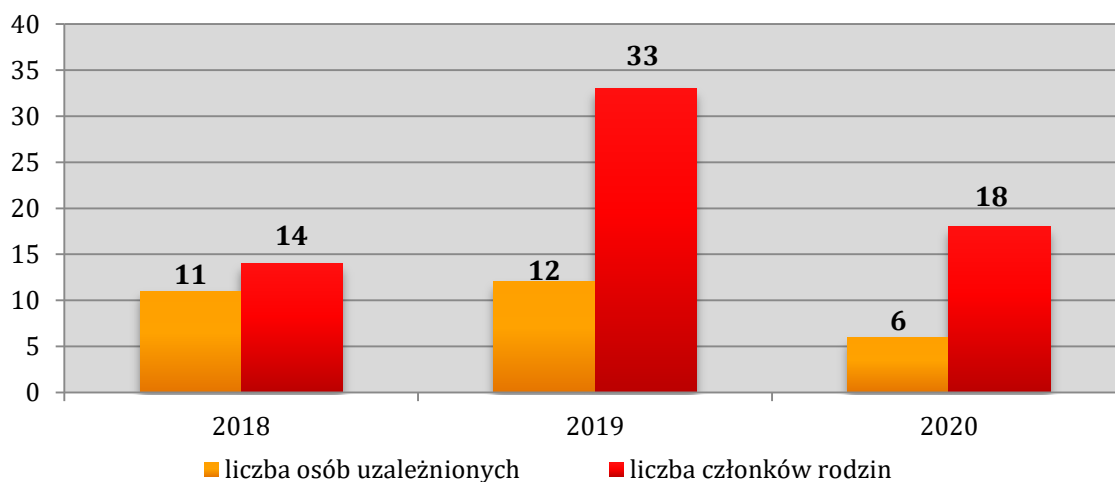

Tabela 16. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Belsk Duży wobec osób uzależnionych w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	4	6	12
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	0	0	0
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	3	5	7
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	3	1	6

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Na terenie Gminy w 2020 roku funkcjonował **Punkt Konsultacyjny**, który był czynny łącznie 36 godzin w miesiącu. Pomoc i wsparcie uzyskują tam osoby uzależnione, współuzależnione, dzieci z rodzin dotkniętych przemocą lub alkoholizmem rodziców, osoby doznające przemocy w rodzinie lub stosujące przemoc. W Punkcie udzielane jest wsparcie z zakresu psychologii, terapii uzależnień, w ramach grup wsparcia, a także w formie indywidualnych porad psychologicznych. W 2020 roku w Punkcie udzielono porady 6 osobom z problemem alkoholowym oraz 18 dorosłym członkom rodzin osób z problemem alkoholowym. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba osób uzależnionych oraz członków rodzin, którzy skorzystali z poradnictwa oferowanego przez Punkt ulegała wahaniom.

Wykres 23. Liczba osób uzależnionych oraz dorosłych członków ich rodzin, którzy skorzystali z porad udzielanych w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Na terenie Gminy nie funkcjonuje żadna samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (grupa AA), dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym (Al-Anon) oraz dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA).

GKRPA zajmuje się również profilaktyką zachowań ryzykownych. Na przestrzeni lat 2018-2020 nie były prowadzone programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, ORE, KBdSPN, IPiN.

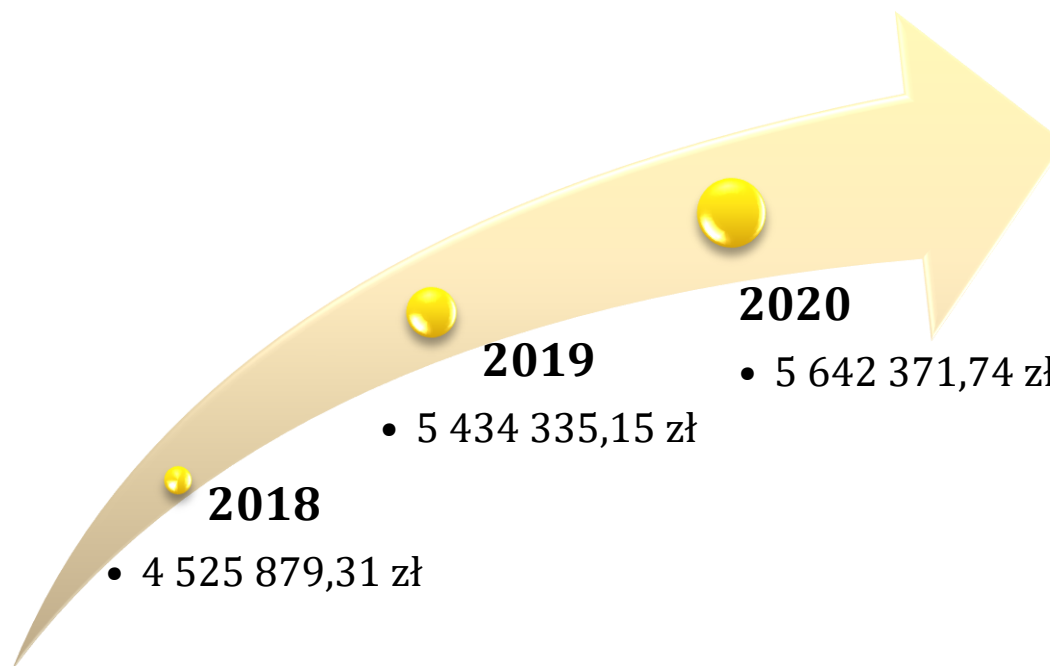
W placówkach oświatowych funkcjonujących na terenie Gminy w 2020 roku realizowano natomiast inne, nieustrukturyzowane działania z zakresu profilaktyki i ochrony zdrowia, które sfinansowane zostały ze środków finansowych uzyskanych przez Gminę z tytułu rocznych opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, czyli tzw. „korkowego”. Zaliczyć do nich można:

- * warsztaty profilaktyczne dla uczniów z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom od substancji psychoaktywnych;
- * spotkanie edukacyjno-profilaktyczne z Sędzią Anną Marią Wesołowską;
- * wyjazd dzieci podczas ferii zimowych na obóz szkoleniowo-wypoczynkowy;
- * zorganizowanie konkursu na SPOT „Bliżej siebie, dalej od uzależnień – jak spędzać wolny czas”.

W dalszej części przedstawione zostały dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie Belsk Duży. W roku 2020 wartość alkoholu sprzedanego na terenie Gminy wyniosła łącznie 5 642 371,74 zł, w tym 1 894 325,47 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 807 152,20 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 2 940 894,07 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W stosunku do 2018 roku łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu uległa zwiększeniu o 1 116 492,43 zł.

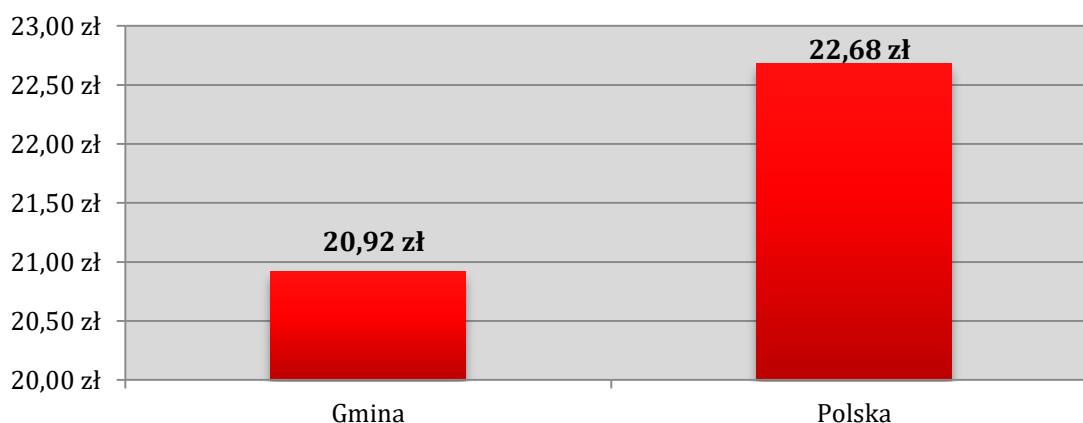
Rysunek 3. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Belsk Duży alkoholu w latach 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Średni dochód otrzymany z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przypadający na 1 mieszkańca w gminie Belsk Duży kształtuje się na niższym poziomie niż ma to miejsce w całym kraju. Różnica wynosi 1,76 zł.

Wykres 24. Średni dochód otrzymany z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przypadający na jednego mieszkańca w gminie Belsk Duży i całej Polsce w 2020 roku

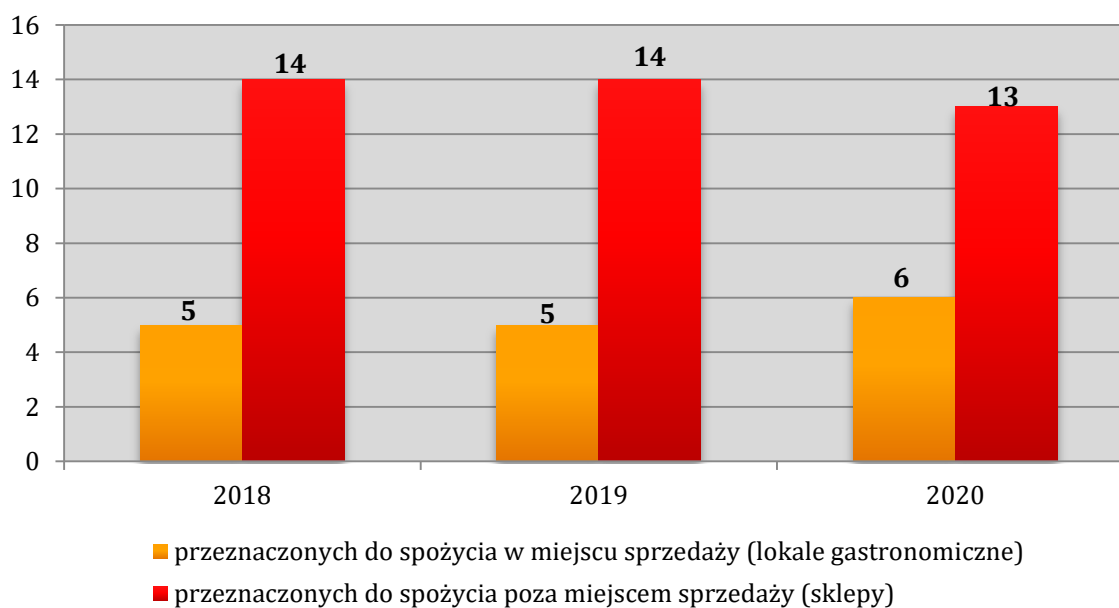

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

W 2020 roku na terenie gminy Belsk Duży znajdowało się łącznie 19 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 13 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) oraz 6 przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). W stosunku do 2018 roku ogólna liczba punktów prowadzących sprzedaż alkoholu nie zmieniła się, jednakże liczba lokali gastronomicznych wzrosła o 1 nowy punkt, a sklepów zmalała o 1.

Wykres 25. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Belsk Duży na przestrzeni lat 2018-2020

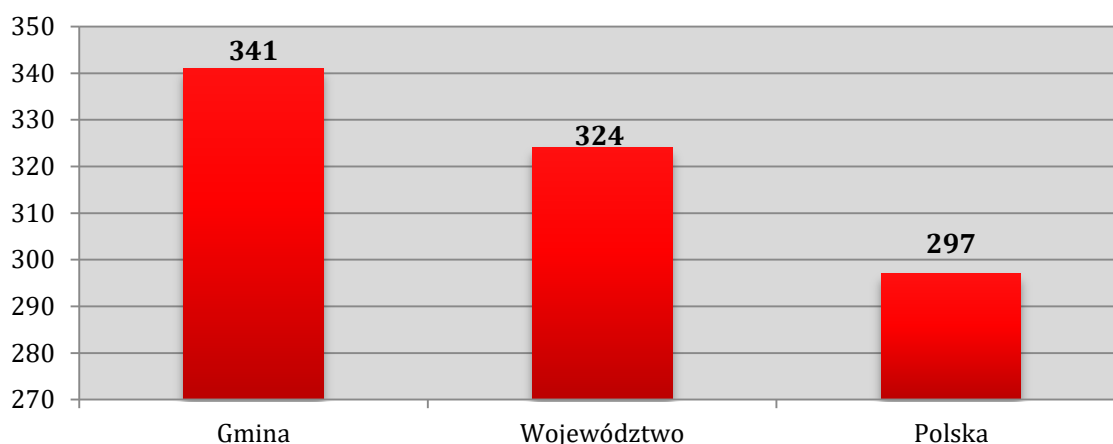

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Kolejną analizowaną kwestią dotyczącą rynku napojów alkoholowych jest liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Belsk Duży, w porównaniu do województwa mazowieckiego oraz do całej Polski. Jak wynika z dostępnych danych przedstawionych na poniższym wykresie, liczba mieszkańców w Gminie przypadająca na jeden punkt jest znacznie większa niż ma to miejsce w województwie jak i całej Polsce.

Wykres 26. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Belsk Duży, województwie mazowieckim i całej Polsce w 2019 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

Na terenie gminy Belsk Duży nie funkcjonuje placówka specjalizująca się w leczeniu uzależnień, wobec tego osoby uzależnione zamieszkujące Gminę kierowane są do Poradni Leczenia Uzależnień w Grójcu.

Pandemia COVID-19 oraz związane z nią ograniczenia aktywności społecznej, izolacji, niepokoju o zdrowie swoje i najbliższych, a także bezpieczeństwo ekonomiczne, w istotny sposób zwiększyły obciążenie zdrowotne i społeczne związane z uzależnieniami. Konsekwencją pandemii może być zatem wzrost liczby osób uzależnionych zarówno od alkoholu, innych substancji psychoaktywnych, jak i urządzeń elektronicznych.

■ Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- * ryzyko wystąpienia przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- * zagrożenie wzrostem liczby osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w związku z występowaniem pandemii COVID-19,
- * wzrost wartości sprzedanego alkoholu w Gminie,
- * brak funkcjonowania grup samopomocowych na terenie Gminy.

5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

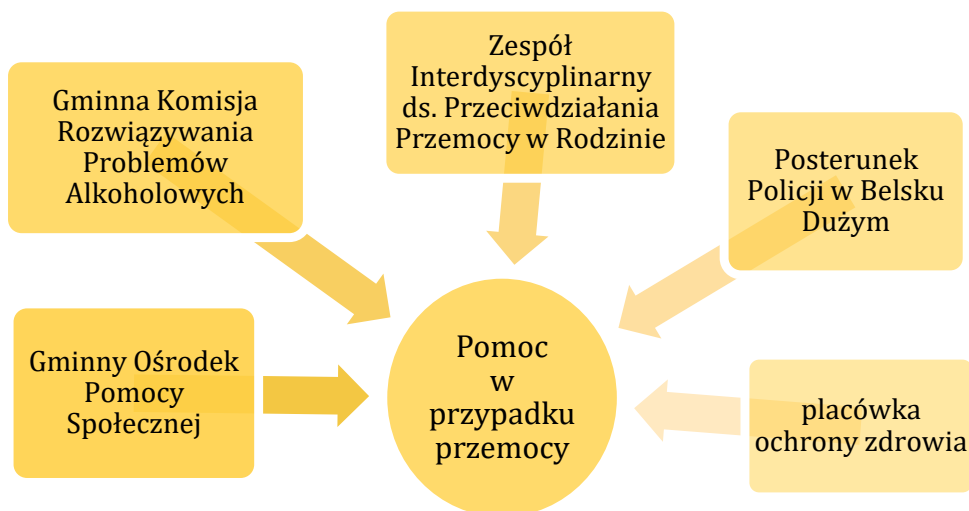
Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: *„przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania czynności prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie Belsk Duży zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W skład ZI wchodzi przedstawiciele:

- * Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Belsku Dużym,
- * Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Belsku Dużym,
- * Posterunku Policji w Belsku Dużym,
- * Dyrekcji szkół i przedszkoli z terenu gminy Belsk Duży,
- * Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Belsku Dużym,
- * organizacji pozarządowych.

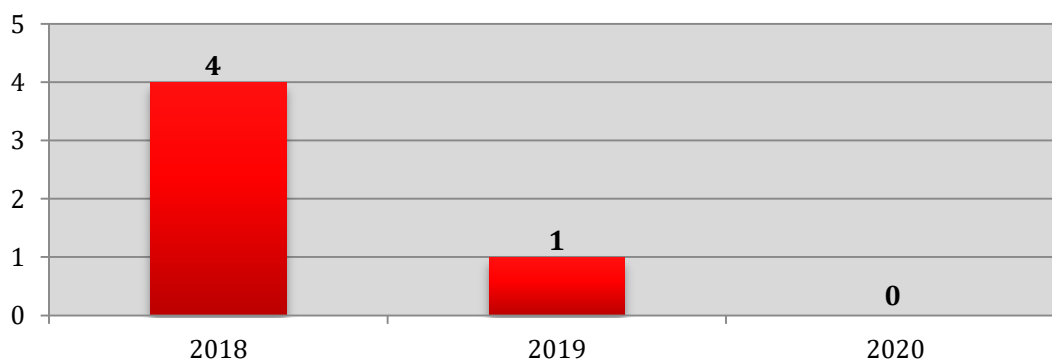
Celem funkcjonowania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w *Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017–2021*. Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie gminy Belsk Duży mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie.

W 2020 roku w gminie Belsk Duży z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu przemocy w rodzinie nie skorzystała żadna rodzina. Na przestrzeni ostatnich trzech lat zauważalny jest systematyczny spadek w tym zakresie, co niekoniecznie musi być spowodowane zmniejszeniem się tego problemu na terenie Gminy, ale sytuacją pandemiczną, która znacznie ograniczyła dostęp do pomocy i wsparcia.

Wykres 27. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej na 2018, 2019 i 2020 rok

Kolejną analizowaną kwestią są dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grup roboczych w latach 2018-2020. W 2020 roku liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego wyniosła 9, czyli tyle samo co w roku 2018 i o 1 więcej niż w 2019 roku. W latach 2019-2020 nie powołano grup roboczych, z kolei w 2018 roku utworzona została 1 grupa robocza, która spotkała się dwukrotnie. Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalny jest stosunkowo stabilny poziom liczby posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego. Dane w tym zakresie przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 17. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grup roboczych w latach 2018-2020

L.P.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	9	8	9
2	liczba utworzonych grup roboczych	1	0	0
3	liczba posiedzeń grup roboczych	2	0	0

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego było 19 rodzin, czyli o 30% mniej niż w 2018 roku i 12% więcej niż w 2019 roku. Liczba osób otrzymujących wsparcie ZI kształtowała się na poziomie 52 osób, w tym 21 kobiet, 21 mężczyzn, 10 dzieci i 6 osób starszych. Liczba osób, którym Zespół udzielił pomocy w porównaniu do 2018 roku nie zmieniła się, ale w stosunku do 2019 roku przyjęła wyższą wartość o 49%. Niepokojący jest fakt wzrostu liczby dzieci oraz osób starszych objętych pomocą ZI w 2020 roku, co może mieć związek z trwającą wówczas pandemią koronawirusa, której wpływ na wzrost zachowań przemocowych w rodzinie został stwierdzony w kraju jak i poza jego granicami,

Tabela 18. Liczba osób i rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w latach 2018-2020

L.P.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba rodzin	27	17	19
2	liczba osób, w tym:	52	35	52
3	liczba kobiet	26	17	21
4	liczba mężczyzn	26	17	21
5	liczba dzieci	0	1	10
6	liczba osób starszych	2	3	6

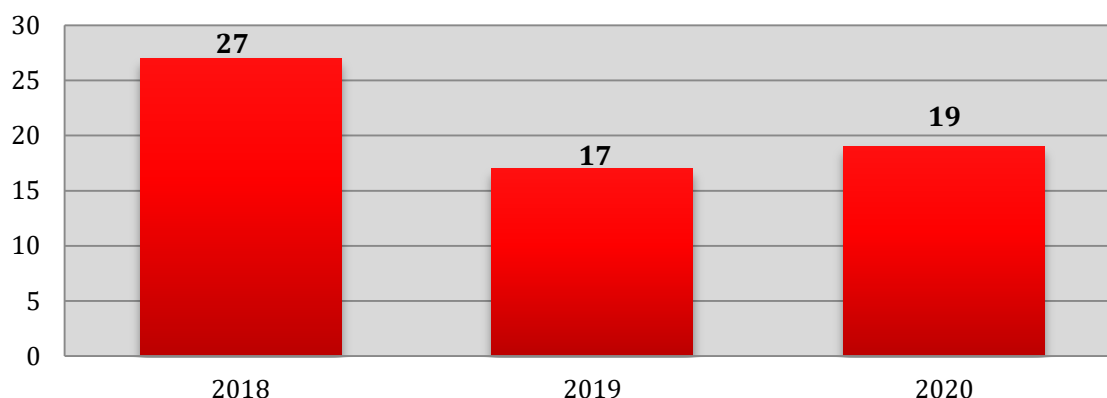
Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

Podjęmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę

„Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” ulegała wahaniom – w 2018 roku było to 27 rodzin, w 2019 roku – 17, natomiast w 2020 roku – 19. Oznacza to wzrost w stosunku do ubiegłego roku o 12%, a w porównaniu do 2018 roku spadek o 30%. Dane te obrazuje wykres nr 28.

Wykres 28. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku procedurę „Niebieskie Karty” wszczęto wobec 11 rodzin. Ponadto w omawianym roku sporządzono 9 formularzy „Niebieska Karta – C” i 4 formularze „Niebieska Karta – D”, zakończono z kolei 10 spraw w ramach procedury – 3 z powodu rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowanych działań oraz 7 w wyniku ustania przemocy w rodzinie, uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy.

Dynamika zmian w zakresie procedury „Niebieskie Karty” jest następująca:

- w stosunku do 2018 roku nastąpił spadek zarówno liczby rodzin, wobec których wszczęto procedurę, jak i liczby sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – C i D”, z kolei w porównaniu do 2019 wartości te wzrosły, poza liczbą sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A”,

- na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” ulegała wahaniom, tak samo jak liczba zakończonych procedur w danym roku.

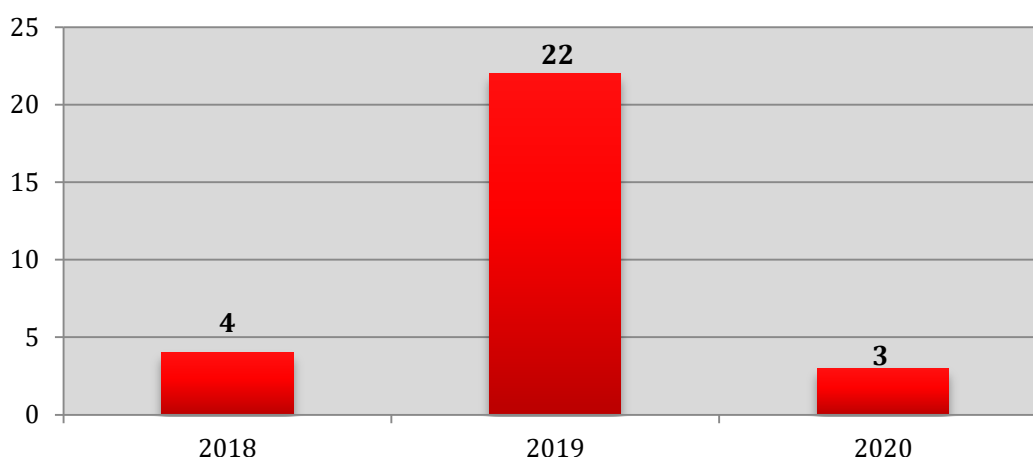
Tabela 19. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

L.P.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę	16	9	11
2	liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A”	0	2	0
3	liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – C”	16	6	9
4	liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – D”	6	4	4
5	liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”	19	9	10

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

Na terenie gminy Belsk Duży pomoc i wsparcie w zakresie problemu przemocy w rodzinie jest udzielane w Punkcie Konsultacyjnym. Jak przedstawia poniższy wykres, najwięcej porad zostało udzielonych w 2019 roku, kiedy ze wsparcia Punktu skorzystały 22 osoby doznające przemocy domowej. W 2018 roku liczba ta wyniosła 4, natomiast w 2020 roku – 3. Na przestrzeni ostatnich trzech lat z poradnictwa nie skorzystała żadna osoba stosująca przemoc w rodzinie.

Wykres 29. Liczba osób doznających przemocy w rodzinie, którzy skorzystali z poradnictwa w Punkcie Konsultacyjnym, na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych za rok 2018, 2019 i 2020

Frustracja wynikająca z wielu ograniczeń nakładanych w związku z pandemią COVID-19, spowodowała wzrost przejawów przemocy domowej, a także nasilenie dotychczasowej przemocy w rodzinie. W niebezpiecznym położeniu znalazły się osoby jej doświadczające, ponieważ w okresie izolacji społecznej osoby te przebywają częściej pod jednym dachem z oprawcą, mają utrudnioną możliwość ucieczki, a także trudniejszy dostęp do specjalistycznej pomocy.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- * wzrost liczby dzieci oraz osób starszych doświadczających przemocy w rodzinie,
- * ograniczony dostęp do pomocy i wsparcia w zakresie przemocy domowej, z powodu obostrzeń związanych z pandemią COVID-19,
- * ryzyko funkcjonowania w społeczeństwie zjawy milczenia, powodującej ukrywanie aktów przemocy domowej w społeczności lokalnej.

6. Aktywność i integracja społeczna seniorów

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

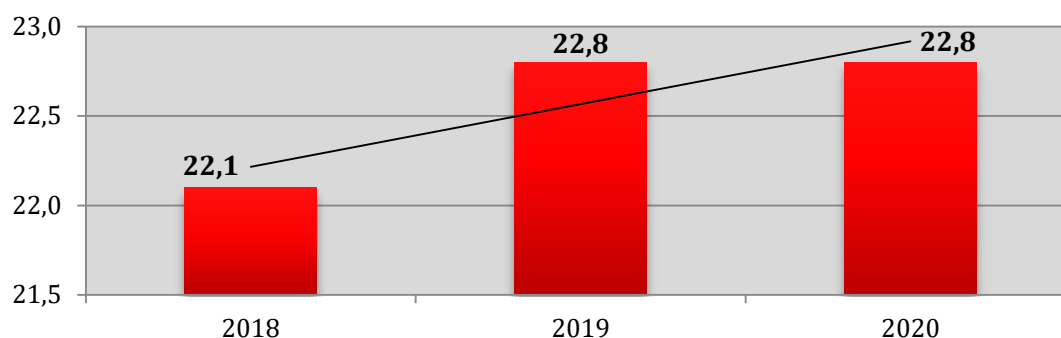
Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę

wsparcia i integracji seniorów. Z danych przekazanych GUS wynika, że odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w gminie Belsk Duży w 2020 roku wyniósł 22,8%, co oznacza wzrost w stosunku do 2018 roku o 0,7 pp. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 30. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Belsk Duży na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wśród ogółu mieszkańców Gminy znajdują się osoby, które ukończyły 80 rok życia. Są oni tzn. „sędziwymi starcami”, a ich udział w ogóle lokalnej społeczności zwiększył się nieznacznie na przestrzeni ostatnich trzech lat. W 2020 roku Gminę zamieszkiwało 298 osób mających więcej niż 80 lat, spośród których 104 to mężczyźni, a 194 kobiety. W 2020 roku zauważalny jest wzrost liczby osób starszych w porównaniu do 2018 i spadek względem roku poprzedniego. Grupa seniorów po 80 roku życia stanowiła w 2020 roku 4,6% ogólnej liczby ludności Gminy, co oznacza względnie stałą poziom na przestrzeni lat 2018-2020. Warto zwrócić uwagę na znaczną dysproporcję między liczbą kobiet i mężczyzn w tej grupie wiekowej – w omawianym okresie liczba kobiet była niemal dwukrotnie wyższa od liczby mężczyzn. W porównaniu do danych na poziomie powiatu grójeckiego, sytuacja w Gminie kształtuje się w tym przypadku na gorszym poziomie – udział sędziwych starców w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy jest o 0,3 pp. większy niż ma to miejsce na poziomie powiatu.

Tabela 20. Liczba sędziwych starców, tj. osób powyżej 80 roku życia w gminie Belsk Duży na przestrzeni lat 2018-2020

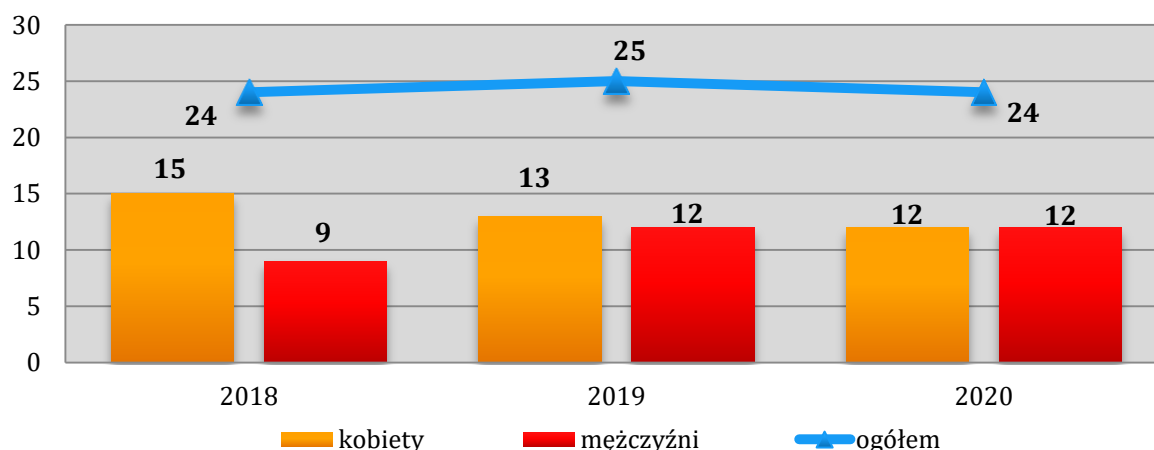
wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba kobiet	188	197	194
liczba mężczyzn	101	110	104
ogółem	289	307	298
udział w populacji Gminy	4,4	4,7	4,6
udział w populacji powiatu grójeckiego	4,3	4,4	4,3

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2020 roku 24. Liczba kobiet jak i mężczyzn wyniosła równo po 12 osób. Na przestrzeni ostatnich trzech lat dostrzec można stosunkowo stały poziom liczby osób korzystających z pomocy społecznej mieszkańców Gminy, będących w wieku poprodukcyjnym.

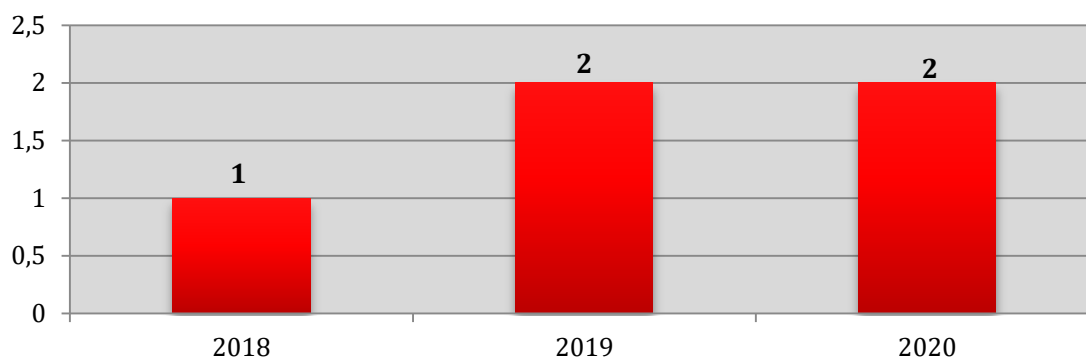
Wykres 31. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Belsku Dużym realizuje usługi opiekuńcze dla osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione lub pomoc świadczona przez rodzinę jest niewystarczająca. W 2019 i 2020 roku z tego rodzaju usług skorzystały 2 osoby. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba osób otrzymujących wsparcie w tym zakresie utrzymywała się na względnie stałym, niskim poziomie.

Wykres 32. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2018-2020

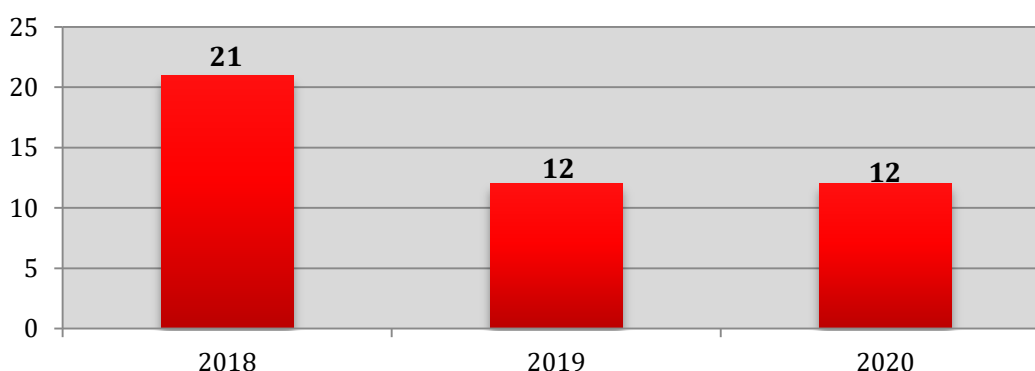

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Osoba, która ukończyła 75 rok życia, jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego bez potrzeby weryfikowania jej stanu zdrowia w drodze badania lekarza orzecznika ZUS, jak ma to miejsce wobec pozostałej grupy uprawnionych. W 2020 oraz 2019 roku z zasiłku pielęgnacyjnego skorzystało 12 osób po 75 roku życia, zamieszkujących Gminę. Na przestrzeni lat 2019-2020 zauważalny jest spadek liczby beneficjentów w stosunku do 2018 roku o 43%.

Wykres 33. Liczba osób korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego przysługującego osobie, która ukończyła 75 lat na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Liczbę osób, którym opłacono pobyt w domach pomocy społecznej oraz przeznaczone na to środki prezentuje poniższa tabela. Domy pomocy społecznej świadczą usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności i niezdolności do samodzielnej egzystencji. Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w placówce jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. W latach 2018-2020 liczba mieszkańców Gminy, za których pobyt w DPS poniosła ona odpłatność, utrzymywała się na stałym poziomie. Na przestrzeni ostatnich trzech lat przeznaczana na ten cel kwota świadczeń systematycznie wzrastała.

Wykres 34. Odpłatność gminy Belsk Duży za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób	10	9	10
kwota świadczeń (zł)	249 607	274 028	309 593

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Istotnym zasobem w zakresie wsparcia najstarszych mieszkańców Gminy jest działające na jej terenie **Stowarzyszenie seniora „Relaks” w Belsku Dużym**. Placówka oferuje najstarszym mieszkańcom Gminy, możliwości wzięcia udziału w różnego rodzaju zajęciach i wydarzeniach, a także daje możliwość do integracji i spotkań towarzyskich. Uczestnictwo w zajęciach pozytywnie wpływa na sprawność fizyczną i psychiczną seniorów.

Wysoki odsetek osób starszych w całym kraju, który z roku na rok wzrasta, a także trwająca pandemia stanowią wyzwanie dla polityki społecznej oraz opieki zdrowotnej. Poza samym zagrożeniem związanym z ryzykiem zachorowania i dotkliwym przechodzeniem choroby, istotnym problemem w czasie pandemii jest utrudniony dostęp do leczenia chorób przewlekłych. Ryzykiem jest również nasilenie się innych chorób czy schorzeń związanych z ograniczeniem aktywności ruchowej, jak i społecznej. Na podstawie badań przeprowadzonych w 2020 roku przez Krajowy Instytut Gospodarki Senioralnej na próbie 1 118 osób w wieku senioralnym wynika, że 1/3 ankietowanych przerwała dotychczasowe leczenie, większość badanych odczuła problemy z dostępem do opieki medycznej podczas pandemii, blisko połowa respondentów czuje się samotna podczas trwania pandemii i brakuje im spotkań z innymi ludźmi, a ponad połowa odczuwa potrzebę dostępu do lekarza specjalisty.

■ Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- * zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych,
- * wzrost udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności Gminy,
- * stałe zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze oraz pobyt w DPS,
- * brak mieszkań chronionych dla osób starszych na terenie Gminy,
- * udział sędziwych starców w ogólnej liczbie ludności, kształtujący się na wyższym poziomie niż w przypadku powiatu grójeckiego.

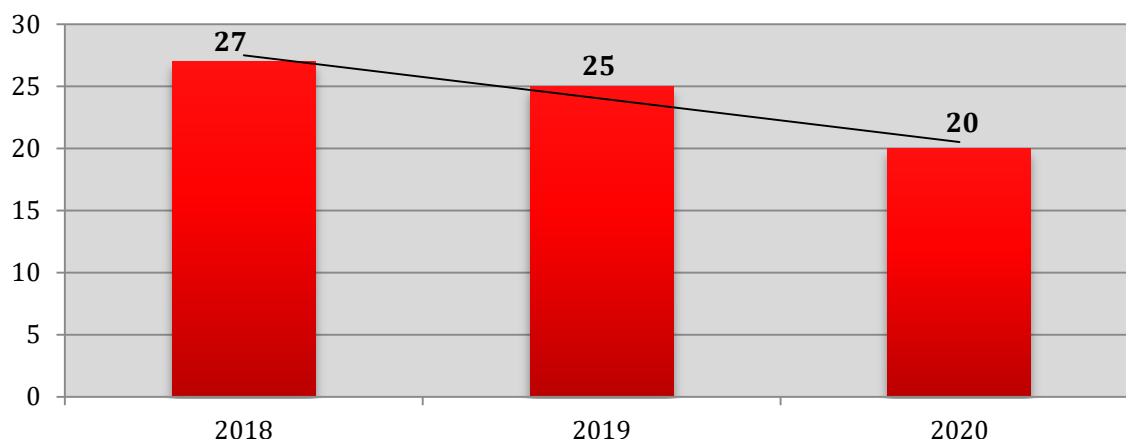
7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej znajduje się bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy) jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuację materialną jako gorszą w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

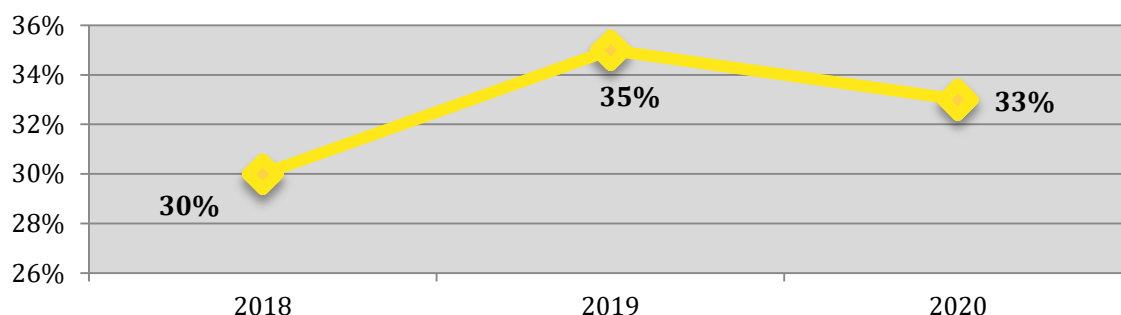
Bezrobocie w 2020 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej, znajdowało się na czwartym miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin z niej korzystających. W 2020 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Belsku Dużym z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 20, co oznacza, że w stosunku do 2018 roku liczba ta spadła o 26%. W 2020 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 89, a więc rodziny z problemem bezrobocia stanowiły 22,5% ogółu.

Wykres 35. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Wskaźnik bezrobocia obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. Na przestrzeni ostatnich trzech lat obserwowany jest jego stosunkowo stabilny poziom.

Wykres 36. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2020 roku udział osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy, w liczbie mieszkańców gminy Belsk Duży w wieku produkcyjnym wyniósł 1,7%, przy czym udział kobiet był większy (1,9%), niż miało to miejsce w przypadku mężczyzn (1,5%). Na przestrzeni ostatnich trzech lat dostrzec można wzrost w tym zakresie – w stosunku do 2018 roku o 0,6 pp. W całym powiecie grójeckim osoby bezrobotne stanowiły w 2020 roku 2,2% mieszkańców w wieku produkcyjnym, natomiast w województwie mazowieckim 4,6%, a więc sytuacja w Gminie była pod tym względem korzystniejsza.

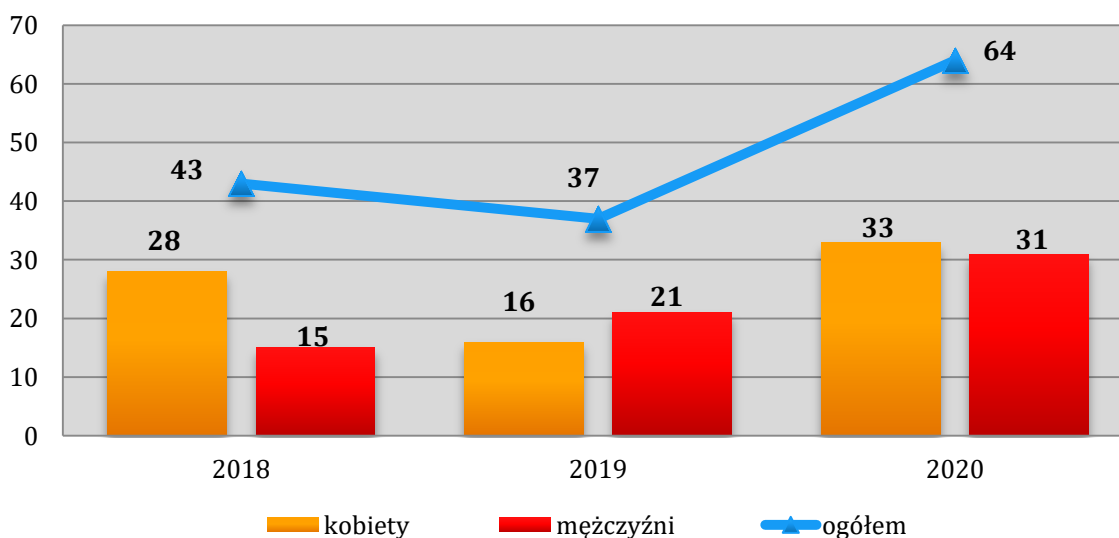
Tabela 21. Udział bezrobotnych mieszkańców gminy Belsk Duży zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2018-2020 (w procentach), w porównaniu do powiatu grójeckiego i województwa mazowieckiego

wyszczególnienie	2018	2019	2020
mężczyźni	0,7	1,0	1,5
kobiety	1,6	0,9	1,9
ogółem gmina	1,1	1,0	1,7
ogółem powiat	1,6	1,6	2,2
ogółem województwo	4,2	3,9	4,6

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na koniec 2020 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grójcu zarejestrowanych było łącznie 64 mieszkańców Gminy. Oznacza to wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 73%, a w porównaniu do roku 2018 o 49%. Pod względem płci nie zachodzi znaczna dysproporcja – pozostających bez pracy kobiet było w 2020 roku 33, natomiast mężczyzn – 31. Wzrost liczby osób pozostających bez zatrudnienia w 2020 roku może mieć związek z pandemią koronawirusa, która wpłynęła negatywnie na rynek pracy.

Wykres 37. Mieszkańcy gminy Belsk Duży zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2018–2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Rozpatrując kwestię liczby osób bezrobotnych z podziałem na grupę wiekową można zauważyć, że w stosunku do 2019 roku nastąpił wzrost udziału osób mających mniej niż 25 i 30 lat, w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy. Na przestrzeni lat 2018-2020 zauważalne są wahania w liczbie osób bezrobotnych mających mniej niż 25 lat, poniżej 30 lat oraz osób po 50 roku życia. W całej Polsce udział bezrobotnych mieszkańców powyżej 50 roku życia wyniósł w 2020 roku 26%, a więc więcej niż w Gminie, udział osób do 30 roku życia kształtował się na poziomie 26%, a osób poniżej 25 roku życia – 13%, co daje znacznie niższe wartości niż w Gminie.

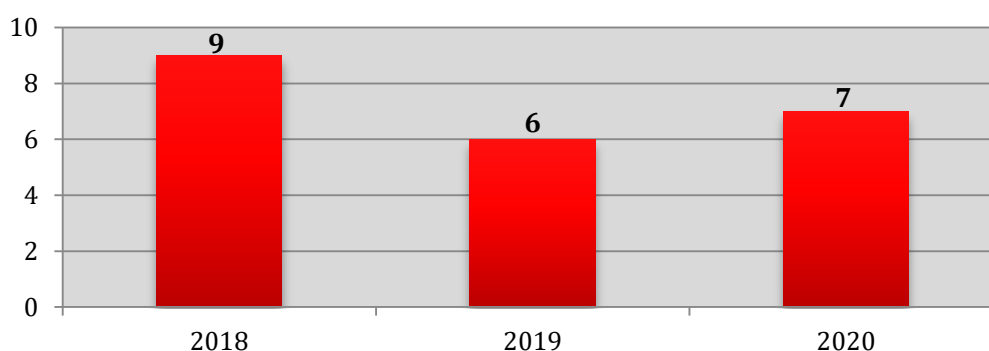
Tabela 22. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Belsk Duży w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców w latach 2018-2020

kategoria wiekowa	31 grudnia 2018		31 grudnia 2019		31 grudnia 2020	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
do 25 roku życia	16	37	8	22	18	28
do 30 roku życia	22	51	14	38	27	42
powyżej 50 roku życia	8	19	9	24	14	22

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Prawo do zasiłku posiada bezrobotny zarejestrowany we właściwym powiatowym urzędzie pracy, między innymi wtedy jeśli nie ma dla niego propozycji odpowiedniej pracy, propozycji stażu, przygotowania zawodowego dorosłych, szkolenia, prac interwencyjnych lub robót publicznych. W 2020 roku 7 mieszkańców Gminy posiadało prawo do zasiłku. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba osób z prawem do zasiłku kształtowała się na zbliżonym poziomie. Ta grupa osób bezrobotnych w 2020 roku stanowiła 11% ogółu osób zarejestrowanych w PUP z gminy Belsk Duży.

Wykres 114. Liczba bezrobotnych mieszkańców gminy Belsk Duży z prawem do zasiłku na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Informacja o stanie bezrobocia na rynku pracy w PUP Grójec za grudzień 2018, 2019 i 2020 roku

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru czy możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Poniższa tabela przedstawia liczbę długotrwałe bezrobotnych mieszkańców gminy Belsk Duży oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców, w porównaniu do danych z powiatu grójeckiego. W 2020 roku zauważalny jest wzrost w zakresie liczby osób długotrwałe bezrobotnych oraz ich udziału, który od 2018 roku wzrósł o 13 pp. Tendencja wzrostowa wystąpiła również w przypadku powiatu grójeckiego, lecz nie było ona tak znacząca jak na terenie Gminy jeżeli chodzi o udział procentowy. W Polsce udział osób długotrwałe bezrobotnych wyniósł w 2020 roku 49%, z kolei w powiecie grójeckim osiągnął wartość 37%, a więc sytuacja w Gminie była pod tym względem nieco korzystniejsza.

Tabela 23. Liczba długotrwałe bezrobotnych mieszkańców gminy Belsk Duży oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu grójeckiego i województwa mazowieckiego na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie		2018	2019	2020
gmina	liczba osób	9	9	22
	udział (%)	21	24	34
powiat	liczba osób	311	334	464
	udział (%)	33	37	37

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Powiatowy Urząd Pracy w Grójcu podejmuje stałe, kompleksowe działania na rzecz aktywizacji osób pozostających bez pracy w powiecie. Osoby bezrobotne mają możliwość skorzystania z szeregu instrumentów aktywizacji zawodowej oferowanych przez Urząd, wśród których znajduje się m.in. podjęcie zatrudnienia przy pracach interwencyjnych i robotach publicznych, odbycie szkolenia, stażu lub prac społecznie użytecznych.

Bezrobotni mieszkańcy gminy Belsk Duży mogą skorzystać z programów i projektów aktywizacyjnych oferowanych przez PUP. Do tego rodzaju programów zaliczyć można m.in. projekt „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie grójeckim (III)”, współfinansowany z EFS w ramach Programu Operacyjnego

Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020. Celem Projektu jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych poniżej 30 roku życia pozostających bez pracy w powiecie grójeckim. Skierowany jest on do młodych, bezrobotnych osób między 18-29 roku życia, nie pracujących, nie kształcących się w trybie stacjonarnym oraz nie uczestniczących w żadnych szkoleniach. W ramach Projektu oferowane są staże dla 130 osób, szkolenia dla 8 osób, jednorazowe środki na działalność gospodarczą dla 20 osób, pośrednictwo pracy oraz poradnictwo zawodowe.

Dla osób w wieku 30 lat i więcej pozostających bez zatrudnienia kierowany jest projekt pn. „Aktywizacja osób w wieku 30 lat i więcej pozostających bez pracy w powiecie grójeckim (IV)”. Mogą w nim wziąć udział w szczególności osoby:

- * w wieku 50 i więcej lat,
- * z niepełnosprawnościami,
- * długotrwale bezrobotne,
- * o niskich kwalifikacjach zawodowych,
- * kobiety.

Projekt przewiduje staże dla 50 osób, prace interwencyjne dla 10 osób, jednorazowe środki na działalność gospodarczą dla 16 osób, pośrednictwo pracy oraz poradnictwo zawodowe.

W związku z pandemią COVID-19 oraz związanymi z nią obostrzeniami, pogorszeniu uległa sytuacja na rynku pracy. W czasie pandemii pracę straciło wiele osób, przede wszystkim pracujących w branżach szczególnie dotkniętych wprowadzanymi obostrzeniami oraz mających umowy cywilno-prawne. Skutki pandemii na rynku pracy mogą być jednak odroczone w czasie i dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej, jak między innymi kryzys występujący w wielu branżach. Radzenie sobie z epidemią, a w jej następstwie z kryzysem gospodarczym i pogorszeniem sytuacji na rynku pracy, będzie wymagało w perspektywie najbliższych lat, zwrócenia szczególnej uwagi na podejmowanie działań wspierających mieszkańców w tym zakresie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- * utrzymujący się stosunkowo wysoki wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej,
- * wzrost liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych oraz udziału osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców,
- * wysoki udział bezrobotnych osób przed 30 rokiem życia, w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy zarejestrowanych w PUP,
- * wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców oraz jego wzrost na przestrzeni ostatnich lat,
- * bezrobocie jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej w Gminie,
- * ryzyko wykluczenia osób bezrobotnych, a także pojawienia się niekorzystnych następstw, spowodowanych długotrwałym pozostawaniem bez zatrudnienia (uzależnienia, zaburzenia psychiczne, ubóstwo),
- * ryzyko pogorszenia się sytuacji na rynku pracy spowodowane pandemią COVID-19.

8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

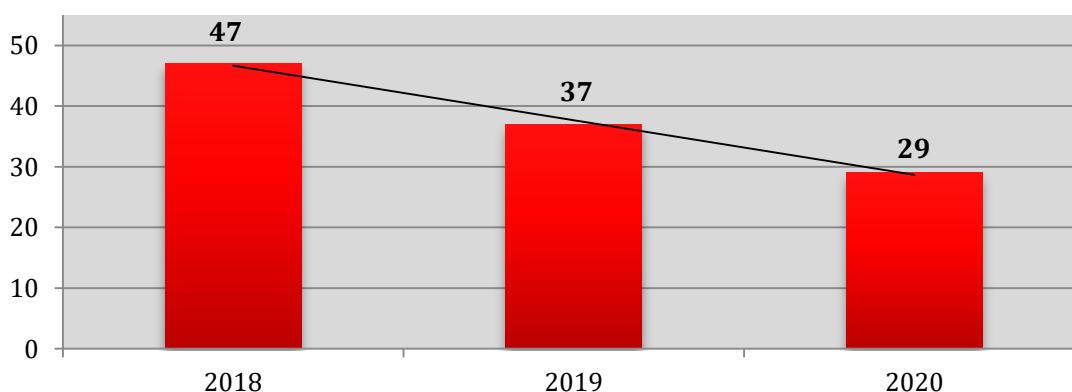
Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawnione były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

Ubóstwo w 2020 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na pierwszym miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020 ulegała systematycznemu spadkowi. W 2018 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 47 rodzin, w 2019 roku – 37, natomiast w 2020 roku – 29. W stosunku do 2018 roku oznacza to spadek o 38%. W 2020 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 89, a więc rodziny z problemem ubóstwa stanowiły 32,6% ogółu.

Wykres 38. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku zasiłki stałe pobierały 34 osoby, natomiast zasiłek okresowy – 2. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba świadczeniobiorców zasiłku stałego, jak i okresowego utrzymywała się na względnie stałym poziomie. Zasiłek celowy z kolei, został przyznany w 2020 roku 38 osobom, co oznacza regularny spadek liczby beneficjentów pobierających go – w porównaniu do 2018 roku o 17%.

Tabela 24. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2018-2020

rodzaj zasiłku	2018		2019		2020	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
zasiłek stały	34	176 920	35	45 767	34	199 879
zasiłek okresowy	2	2 143	3	5 642	2	4 938
zasiłek celowy	46	45 767	42	45 528	38	38 105

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Belsku Dużym od stycznia 2019 roku realizuje program „Posiłek w szkole i w domu”, który zastąpił realizowany w latach poprzednich program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i osób z niepełnosprawnością. W 2020 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 68 osobom, natomiast niepieniężne w formie posiłku – 43 osobom. W ciągu ostatnich trzech lat liczba osób otrzymujących świadczenie pieniężne jak i niepieniężne ulegała spadkowi.

Tabela 25. Liczba osób korzystających ze świadczenia pieniężnego i niepieniężnego przyznanego w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2020

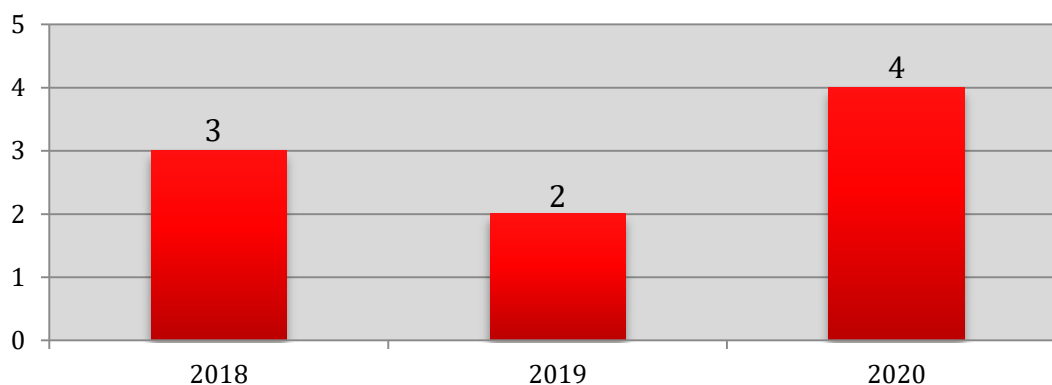
wyszczególnienie	2018	2019	2020
świadczenie pieniężne	72	72	68
świadczenie niepieniężne	58	60	43

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. Na przestrzeni lat 2018-2020 roku świadczenie pieniężne w formie dodatków mieszkaniowych otrzymało 1 gospodarstwo domowe.

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2020 roku z pomocy i wsparcia GOPS z powodu bezdomności skorzystały 4 osoby. Na przestrzeni lat 2018-2020 ich liczba utrzymywała się na zbliżonym, niskim poziomie.

Wykres 39. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Na terenie gminy Belsk Duży nie funkcjonuje placówka skierowana do osób bezdomnych, dlatego zadanie dotyczące udzielenia schronienia osobom bezdomnym, realizowane jest na podstawie zawartych umów za sprawą, których osoby te kierowane są do ośrodków w sąsiednich gminach, w szczególności do Schroniska dla Osób Bezdomnych MARKOT w Bobrowcu i Oryszewie-Osada. W 2020 roku tą formą pomocy objęto 3 osoby, na co przeznaczono kwotę 32 050 zł.

■ Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

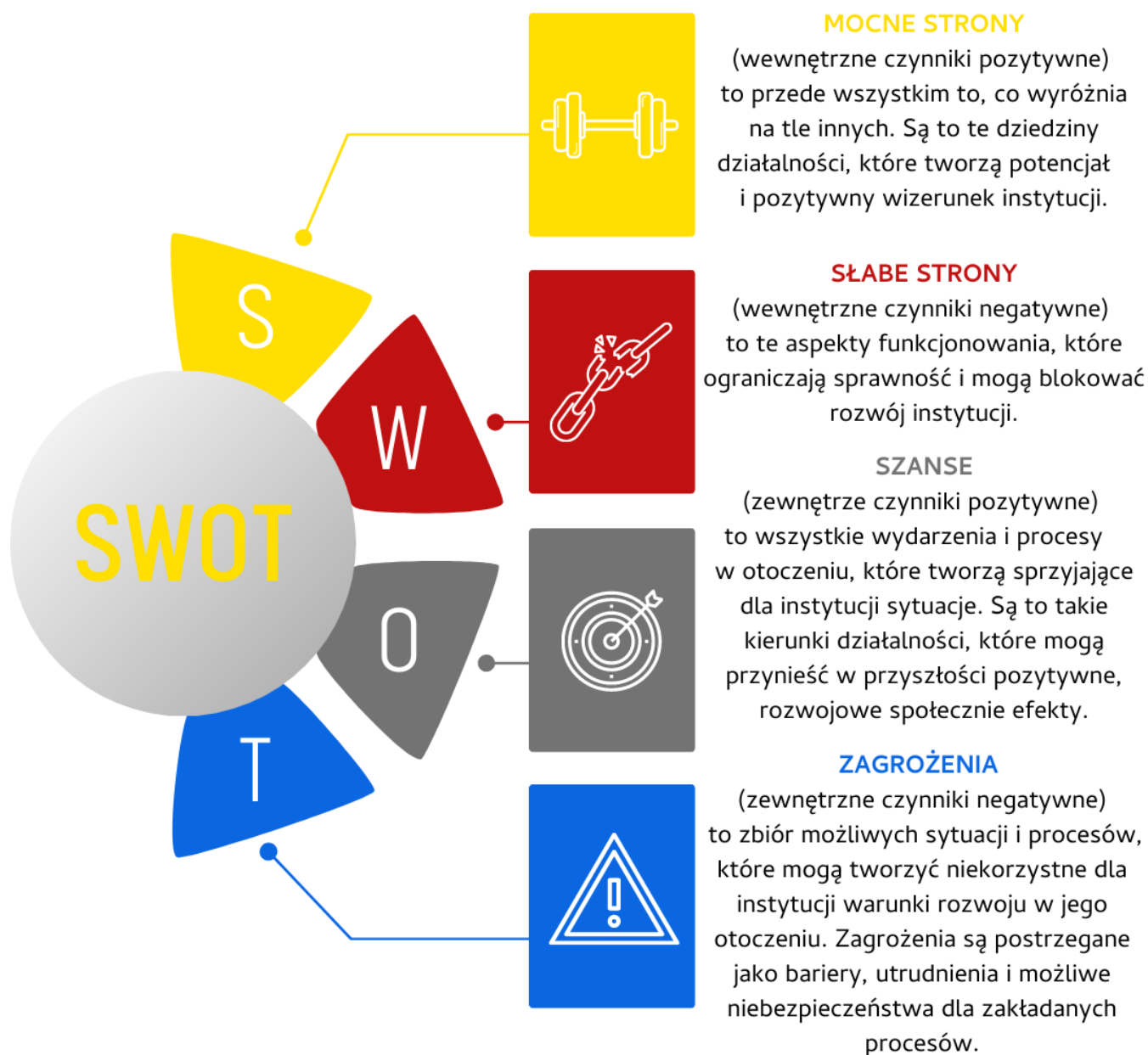
- * ubóstwo jako główny powód korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy,
- * ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji;
- * ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych; przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności,
- * występowanie zjawiska bezdomności na terenie Gminy.

9. Analiza SWOT

Jedną z powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Polega ona na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

MOCNE STRONY

1. Atrakcyjne położenie Gminy pod kątem turystyczno-rekreacyjnym oraz gospodarczym.
2. Bliska odległość od ośrodków gospodarczych i kulturalnych – Warszawy i Grójca.
3. Wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy.
4. Stosunkowo dobrze rozwinięta baza sportowo-rekreacyjna.
5. Funkcjonowanie małych oraz średnich przedsiębiorstw na terenie Gminy, wpływających korzystnie na szanse zatrudnienia.
6. Funkcjonowanie szkół podstawowych oraz przedszkoli.
7. Dostęp do placówki podstawowej opieki zdrowotnej i aptek w Gminie.
8. Baza instytucji prowadzących działalność w zakresie polityki społecznej oraz innych działań wspierających mieszkańców: GOPS, GKRPA, itp.
9. Dostępność do oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej za sprawą działania GBP oraz GOSiR.
10. Funkcjonowanie na terenie Gminy organizacji pozarządowych.
11. Spadek wartości wskaźnika deprywacji lokalnej i liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej.
12. Zapewnienie wsparcia rodzinom z terenu Gminy, za sprawą funkcjonowania asystenta rodziny.
13. Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością, za sprawą organizacji dowozu na WTZ w Grójcu.
14. Dostępność do bezpłatnej pomocy psychologicznej na terenie Gminy.
15. Dostępność do infrastruktury pomocowej w zakresie uzależnień i przemocy, za sprawą funkcjonowania Punktu Konsultacyjnego.
16. Współpraca międzyinstytucjonalna i międzysektorowa w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.
17. Funkcjonowanie placówki wspierającej aktywność i integrację najstarszych mieszkańców Gminy (Stowarzyszenie seniora „Relaks”).

SŁABE STRONY

1. Systematyczny spadek liczby mieszkańców na przestrzeni ostatnich lat.
2. Ujemny przyrost naturalny oraz jego spadek na przestrzeni ostatnich lat.
3. Negatywna malejąca tendencja w zakresie salda migracji wewnętrznych, w porównaniu do powiatu i województwa.
4. Brak placówki zapewniającej opiekę nad dziećmi do lat 3.
5. Starzejące się społeczeństwo.
6. Wzrost stopy bezrobocia rejestrowanego.
7. Wzrost liczby osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej.
8. Ubóstwo, niepełnosprawność oraz długotrwała i ciężka choroba jako najczęstsze powody korzystania z pomocy społecznej.
9. Brak placówki wsparcia dziennego skierowanej do dzieci i młodzieży.
10. Brak grup samopomocowych dla osób uzależnionych oraz ich rodzin.
11. Systematyczne zwiększanie się wartości sprzedanego alkoholu na przestrzeni ostatnich lat.
12. Brak funkcjonowania rodzin wspierających.
13. Ograniczony dostęp do specjalistycznej pomocy w zakresie leczenia uzależnień na terenie Gminy.
14. Wzrost problemu przemocy domowej na terenie Gminy, przede wszystkim w stosunku do dzieci i osób starszych.
15. Wzrost w zakresie liczby osób zarejestrowanych w PUP oraz ich udziału w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy w wieku produkcyjnym.
16. Znaczny wzrost udziału osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców pozostających bez zatrudnienia.
17. Występowanie problemu bezdomności na terenie Gminy i jego nieznaczną eskalacją na przestrzeni ostatnich lat.

SZANSE

1. Rozwój gospodarczy i turystyczny Gminy.
2. Pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy.
3. Utworzenie nowych miejsc pracy.
4. Zwiększona aktywność zawodowa wśród grup najbardziej dotkniętych bezrobociem.
5. Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy.
6. Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
7. Pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania, między innymi z Unii Europejskiej.
8. Zintensyfikowana polityka senioralna oraz prorodzinna.
9. Rozwój usług społecznych na rzecz osób z niepełnosprawnością i seniorów.
10. Szkolenia podnoszące kompetencje kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.
11. Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy.
12. Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałanie im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej.
13. Rozwój infrastruktury pomocowej, dostępnej na terenie Gminy.
14. Rozwój sfery pozarządowej w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.
15. Podniesienie stopy życiowej mieszkańców.
16. Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna, podejmująca inicjatywy na rzecz rozwoju Gminy.
17. Wzrost świadomości dzieci i młodzieży, rodziców oraz wychowawców w zakresie zagrożeń związanych z podejmowaniem zachowań ryzykownych.
18. Rozwój kapitału społecznego i przedsiębiorczości wśród mieszkańców, w tym rozwój podmiotów ekonomii społecznej.
19. Włączenie społeczne grup wykluczonych, bądź zagrożonych marginalizacją.

ZAGROŻENIA

1. Starzejące się społeczeństwo.
2. Przepisy prawne utrudniające wprowadzanie nowych rozwiązań.
3. Wykluczenie społeczne części mieszkańców.
4. Wzmożony odpływ ludzi młodych z terenu Gminy.
5. Niedostosowanie oferty kształcenia do zapotrzebowania na lokalnym rynku pracy.
6. Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością.
7. Pojawienie się negatywnych konsekwencji długotrwałego korzystania z pomocy społecznej.
8. Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
9. Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
10. Zwiększenie skali problemu przemocy w rodzinie.
11. Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych.
12. Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
13. Ryzyko wzrostu zaburzeń zdrowia psychicznego wśród dorosłych mieszkańców Gminy oraz dzieci i młodzieży.
14. Niewystarczająca liczba miejsc w DPS
15. Wzrost liczby osób spożywających alkohol w sposób problemowy.
16. Konsekwencje gospodarcze i zdrowotne spowodowane pandemią koronawirusa.
17. Rozwój problemów uzależnień behawioralnych i chemicznych wynikających z długotrwałej izolacji i ograniczeń spowodowanych pandemią COVID-19.
18. Wzrost liczby dzieci przebywających w pieczy zastępczej.
19. Spadek aktywności zawodowej kobiet po urodzeniu dziecka, spowodowany brakiem możliwości zapewnienia dziecku opieki.

IV. Część programowa

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów aktualizacji, monitorowania i ewaluacji, ram finansowych oraz przepisów dotyczących wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz, jest diagnoza sytuacji społecznej oraz analiza SWOT, będąca skutecznym narzędziem oceny uwarunkowań strategicznych. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 4. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: opracowanie własne

1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny. **Wizja** rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Belsk Duży została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Sformułowanie wizji pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Gmina zmierza.

WIZJA

Belsk Duży gminą, która w oparciu o lokalne zasoby społeczne, kulturowe i gospodarcze, angażuje mieszkańców do podejmowania inicjatyw na rzecz wspólnoty, przy wsparciu instytucji gminnych i organizacji pozarządowych. To atrakcyjne miejsce do życia, w poczuciu bezpieczeństwa, z dostępem do szerokiej infrastruktury pomocowej, usług edukacyjnych, kulturalnych i sportowych.

MISJA

Zapewnienie mieszkańcom wysokiego poziomu i jakości życia, możliwości rozwoju, a także aktywne przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, poprzez utworzenie sprawnego systemu wsparcia osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

2. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania (kierunki działań). Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, wskaźniki realizacji zadań, termin realizacji poszczególnych zadań, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

Cel strategiczny nr 1

- Kompleksowe wsparcie rodzin oraz udzielanie pomocy w wypełnianiu ich funkcji.

Cel strategiczny nr 2

- Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów, poprzez wyrównywanie szans.

Cel strategiczny nr 3

- Monitorowanie sytuacji osób i rodzin z problemem uzależnienia oraz zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy i wsparcia.

Cel strategiczny nr 4

- Rozwój lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cel strategiczny nr 5

- Budowanie systemu wsparcia dla osób bezrobotnych z uwzględnieniem ich aktywizacji.

Cel strategiczny nr 6

- Podnoszenie jakości życia mieszkańców, pomoc w wychodzeniu z ubóstwa oraz bezdomności, a także popularyzacja mechanizmów włączających mieszkańców wykluczonych w społeczność lokalną.

Cel strategiczny nr 7

- Ochrona i utrzymanie dobrostanu psychicznego mieszkańców.

CEL STRATEGICZNY NR 1**Kompleksowe wsparcie rodzin oraz udzielanie pomocy w wypełnianiu ich funkcji.****Cel operacyjny nr 1**

Wspieranie rodzin we wzmacnianiu kompetencji rodzicielskich, motywowanie jej członków do ograniczania dysfunkcji występujących w środowisku rodzinnym oraz promowanie instytucji rodziny.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocy asystenta rodziny oraz zwiększenie liczby asystentów rodziny w razie konieczności.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	2021-2030	GOPS	Budżet Gminy
Inicjowanie działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających na terenie Gminy.	Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze dzięki pomocy rodziny wspierającej.	Liczba podjętych działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających.	2021-2030	GOPS	Budżet Gminy
Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.	Wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia na terenie Gminy.	Liczba rozpowszechnionych informacji.	2021-2030	GOPS, UG, placówki oświatowe, PPP	Budżet Gminy
Organizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców z terenu Gminy.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze. Liczba zorganizowanych warsztatów.	Rok: 2023, 2026, 2029	GOPS, UG, placówki oświatowe, PPP	Budżet Gminy
Zabezpieczenie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.	Poprawa sytuacji dzieci znajdujących się w rodzinach zastępczych.	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	2021-2030	GOPS, PCPR.	Budżet Gminy

Cel operacyjny nr 2

Zapewnienie dzieciom oraz młodzieży odpowiednich warunków do rozwoju.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez współpracę z placówkami oświatowymi.	Poprawa sytuacji życiowej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez pomoc ze strony placówek oświatowych.	Liczba placówek oświatowych, z którymi podejmowano współpracę w celu monitorowania sytuacji dziecka.	2021-2030	GOPS, placówki oświatowe	Bez kosztów
Inicjowanie powstania placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.	Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży, a także zagospodarowanie ich czasu wolnego. Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.	Liczba utworzonych placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach.	2021-2030	GOPS, UG, NGO, GBP, GOSiR	Budżet Gminy Budżet Państwa Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Współpracowanie z placówkami oświatowymi w celu dostosowywania podejmowanych działań do problemów występujących wśród dzieci, młodzieży oraz ich rodzin.	Poprawa jakości i stopnia dostosowania usług skierowanych do dzieci i młodzieży.	Liczba placówek, z którymi podjęto współpracę.	2021-2030	GOPS, placówki oświatowe	Bez kosztów
Systematyczne doposażanie placówek oświatowych w profesjonalny sprzęt.	Wzrost poziomu edukacji w szkołach.	Liczba działań podjętych w celu doposażenia placówek oświatowych.	2021-2030	UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Organizowanie, wspieranie i promocja imprez/wydarzeń adresowanych do rodzin z dziećmi.	Wzrost integracji rodzin z dziećmi.	Liczba zorganizowanych imprez. Liczba uczestników.	2021-2030	UG, GOPS, placówki oświatowe, GBP, GOSiR	Budżet Gminy Budżet Państwa
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.	Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży. Podejmowanie alternatywnych form jego spędzania.	Liczba dostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych.	2021-2030	UG, GOPS, placówki oświatowe, GBP, GOSiR	Budżet Gminy Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 2

**Wyrównywanie szans życiowych osób starszych oraz osób z niepełnosprawnością,
poprzez zapewnienie im odpowiedniego systemu wsparcia i umożliwienie
samodzielnego funkcjonowania w życiu społecznym.**

Cel operacyjny nr 1

**Zapewnienie dostępu do rehabilitacji, opieki oraz pomocy psychologicznej
i społecznej dla osób starszych, z niepełnosprawnościami i zagrożonych
niepełnosprawnością.**

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Inicjowanie działań mających na celu dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób z niepełnosprawnością.	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób z niepełnosprawnościami po obiektach infrastruktury gminnej.	Liczba obiektów infrastruktury gminnej dostosowanych do potrzeb tej grupy.	2021-2030	UG, GOPS, NGO	Budżet Gminy PFRON Fundusze Europejskie
Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnością oraz wspieranie ich działalności.	Zintensyfikowanie działań mających na celu współpracę z NGO.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.	2021-2030	GOPS, NGO	Budżet Gminy
Organizowanie wolontariatu na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością.	Udzielanie wsparcia, w tym wsparcia emocjonalnego oraz dążenie do przełamywania barier społecznych.	Liczba wolontariuszy. Liczba osób objętych wolontariatem.	2021-2030	GOPS, NGO, Stowarzyszenie Seniora "Relaks"	Budżet Gminy
Kierowanie osób z niepełnosprawnością z terenu Gminy do Warsztatu Terapii Zajęciowej, zlokalizowanego w sąsiednich gminach i organizacja oraz zabezpieczenie kosztów na pokrycie dowozu tych osób.	Aktywizacja i integracja osób z niepełnosprawnością, poprzez udział w zajęciach organizowanych przez Warsztat Terapii Zajęciowej.	Liczba uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej.	2021-2030	GOPS, UG, WTZ	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa

Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.	Poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich rozpowszechnienia.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi. Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych.	2021-2030	GOPS, placówka ochrony zdrowia	Budżet Gminy Budżet Państwa
Zapewnienie miejsc w Domach Pomocy Społecznej.	Poprawa warunków bytowych osób wymagających całodobowej opieki.	Liczba mieszkańców przebywających w Domach Pomocy Społecznej.	2021-2030	GOPS	Budżet Gminy
Utworzenie mieszkań chronionych dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością na terenie Gminy.	Poprawa społecznego funkcjonowania osób starszych i osób z niepełnosprawnością z terenu Gminy.	Liczba utworzonych mieszkań chronionych.	2021-2030	GOPS	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością i osobom starszym.	Poprawa warunków bytowych osób z niepełnosprawnością i osób starszych.	Liczba osób objętych pomocą materialną.	2021-2030	GOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa

Cel operacyjny nr 2

Prowadzenie działalności włączającej osoby starsze oraz osoby z niepełnosprawnościami do życia społeczności lokalnej oraz ich wielostronna aktywizacja.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Organizacja zajęć promujących zdrowy i aktywny tryb życia, mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Poprawa dostępności do zajęć sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnością, wzrost ich aktywności społecznej oraz umiejętności.	Liczba seniorów oraz osób z niepełnosprawnością uczestniczących w zajęciach.	2021-2030	GOPS, UG, WTZ, GBP, GOSiR, NGO, Stowarzyszenie Seniora "Relaks"	Budżet Gminy Fundusze Europejskie
Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej i osoby z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej.	Zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Liczba podjętych działań promujących.	2021-2030	GOPS, UG, GBP, GOSiR, Stowarzyszenie Seniora "Relaks", NGO, WTZ, placówki oświatowe	Budżet Gminy

Prowadzenie akcji informacyjnych/ warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/ przeprowadzonych warsztatów.	Rok: 2023, 2026, 2029,	GOPS, UG, NGO, PP, Stowarzyszenie Seniora "Relaks"	Budżet Gminy
Kontynuowanie działalności Stowarzyszenia Seniora „Relaks” na terenie Gminy oraz rozwijanie jego oferty.	Zagospodarowanie czasu wolnego osób starszych oraz ich integracja społeczna.	Liczba uczestników Stowarzyszenia. Liczba dostępnych zajęć.	2021-2030	Stowarzyszenie Seniora "Relaks", GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa
Stworzenie warunków do integracji społecznej osób starszych i osób z niepełnosprawnością poprzez realizację projektów socjalnych i programów adresowanych do tych osób.	Zwiększenie liczby realizowanych projektów na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością, w stosunku do lat poprzednich.	Liczba zrealizowanych projektów/ programów. Liczba uczestników.	2021-2030	GOPS, UG, NGO, GBP, GOSiR, Stowarzyszenie Seniora "Relaks"	Budżet Gminy Budżet Państwa
Inicjowanie powstania podmiotów ekonomii społecznej.	Zapewnienie osobom z niepełnosprawnością możliwości pełnego uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym.	Liczba utworzonych podmiotów ekonomii społecznej. Liczba uczestników.	2021-2030	UG, GOPS, NGO	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 3

Monitorowanie sytuacji osób i rodzin z problemem uzależnienia oraz zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy i wsparcia.

Cel operacyjny nr 1

Systematyczne podnoszenie poziomu usług pomocowych dla osób uzależnionych oraz ich rodzin, przede wszystkim w obszarze terapii i poradnictwa.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom z problemem uzależnienia.	Poprawa warunków bytowych rodzin z problemem uzależnienia.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna i niematerialna.	2021-2030	GOPS	Budżet Gminy

Kontynuowanie działalności Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin.	Dostęp do pomocy i wsparcia rodzinom z problemem uzależnienia.	Liczba udzielonych porad. Liczba osób, którym udzielono porad.	2021-2030	GOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Tworzenie i rozwój grup samopomocowych skierowanych do osób uzależnionych od alkoholu (AA), osób współuzależnionych oraz dorosłych dzieci alkoholików (DDA).	Zapewnienie wsparcia osobom doświadczającym bezpośrednio, bądź pośrednio problemu uzależnień.	Liczba funkcjonujących grup samopomocowych. Liczba osób uczestniczących w grupach.	2021-2030	GOPS, GKRPA, NGO	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Wzrost liczby osób podejmujących terapię w placówkach leczenia odwykowego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.	2021-2030	GOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu; kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu.	Zwiększenie liczby osób kończących leczenie odwykowe.	Liczba wniosków skierowanych do sądu. Liczba wydanych opinii.	2021-2030	GOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Wspieranie działań placówek lecznictwa odwykowego poprzez finansowanie programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych uzupełniających ofertę świadczeń zdrowotnych NFZ.	Zwiększenie dostępności do udziału w programach terapeutycznych.	Liczba sfinansowanych programów. Liczba uczestników programów.	2021-2030	GOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Cel operacyjny nr 2

Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w celu obniżenia wieku inicjacji alkoholowej oraz zapobiegania podejmowaniu przez nich zachowań ryzykownych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdSPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień oraz rozwój psychospołeczny uczniów.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki. Liczba przeprowadzonych programów.	2021-2030	GKRPA, GOPS, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień oraz pozalekcyjnych zajęć z elementami profilaktyki.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień. Rozwój psychospołeczny uczniów.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.	2021-2030	GKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie wypoczynku z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Ograniczenie zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem profilaktycznym.	2021-2030	GOPS, GKRPA	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja warsztatów profilaktycznych dla rodziców oraz wychowawców i nauczycieli, dotyczących profilaktyki uzależnień.	Podniesienie poziomu wiedzy rodziców na temat uzależnień.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach profilaktycznych.	2021-2030	GOPS, GKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.	Spadek dostępności alkoholu dla dzieci i młodzieży.	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.	2021-2030	GOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Cel operacyjny nr 3**Podnoszenie świadomości społecznej oraz kształtowanie konstruktywnych postaw obywatelskich, wobec problemu uzależnień.**

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców mających na celu uświadomienie negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu.	Zmniejszenie skali spożywania alkoholu.	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych. Liczba uczestników.	2021-2030	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych przedstawicieli instytucji z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Wzrost wiedzy specjalistów z zakresu profilaktyki uzależnień. Zwiększenie skuteczności oddziaływań profilaktycznych.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	2021-2030	GKRPA, GOPS, PP, placówki oświatowe, placówka ochrony zdrowia	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień.	Zmiana postaw mieszkańców względem używania substancji psychoaktywnych.	Liczba ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych.	2021-2030	GKRPA, GOPS, UG, PP, placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia przy współpracy międzyinstytucjonalnej.	Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie wartości zdrowotnych oraz korzyści zdrowego stylu życia.	Liczba zorganizowanych imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia. Liczba uczestników.	2021-2030	GKRPA, GOPS, UG, PP, NGO, GBP, GOSiR	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

CEL STRATEGICZNY NR 4**Rozwój lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.****Cel operacyjny nr 1**

Ograniczanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy, poprzez obejmowanie osób doznających przemocy domowej specjalistycznym wsparciem, zapewnienie im ochrony, a także oddziaływanie na osoby stosujące przemoc.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Pomoc rodzinom doznającym przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Spadek liczby rodzin, w których występuje przemoc.	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. Liczba wszczętych procedur. Liczba zakończonych procedur.	2021-2030	GOPS, GKRPA, PP, ZI, placówki oświatowe, placówka ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na dostępnych stronach internetowych oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba działań informacyjnych. Liczba upowszechnionych informacji.	2021-2030	UG, GOPS, GKRPA, ZI	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizacja szkoleń dla pracowników instytucjonalnych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Poszerzenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych z zakresu realizacji procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń.	2021-2030	GOPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe, placówka ochrony zdrowia	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuowanie prowadzenia darmowego poradnictwa dla osób doznających przemocy w rodzinie w Punkcie Konsultacyjnym.	Zapewnienie profesjonalnego wsparcia dla osób doznających przemocy.	Liczba udzielonych porad. Liczba osób, którym udzielono porad.	2021-2030	GOPS, GKRPA, ZI	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie, szczególnie w przypadku dzieci i osób starszych.	Dostosowanie oferty pomocowej do potrzeb mieszkańców i skali problemu.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.	2021-2030	GOPS, GKRPA, ZI, PP, placówka ochrony zdrowia, placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kierowanie osób doświadczających przemocy do specjalistycznych ośrodków wsparcia oraz zabezpieczenie kosztów.	Ochrona ofiar przemocy w rodzinie, poprzez izolowanie ich od sprawcy.	Liczba osób doświadczających przemocy, umieszczonych w specjalistycznych ośrodkach.	2021-2030	GOPS, GKRPA, ZI	Budżet Gminy
Praca ze sprawcami przemocy w rodzinie poprzez oddziaływania korekcyjno-edukacyjne i terapeutyczne.	Ograniczanie zjawiska przemocy w rodzinie, poprzez resocjalizację sprawców.	Liczba podjętych oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych.	2021-2030	GOPS, GKRPA, ZI, PK	Budżet Gminy
Inicjowanie utworzenia na terenie Gminy mieszkania chronionego, dla osób doznających przemocy w rodzinie.	Zapewnienie możliwości uzyskania natychmiastowej pomocy w przypadkach przemocy w rodzinie.	Liczba działań podjętych w celu utworzenia mieszkania chronionego.	2021-2030	UG, GOPS	Budżet Gminy

Cel operacyjny nr 2

Podnoszenie świadomości i wrażliwości społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy domowej oraz promowanie konstruktywnych metod rozwiązywania konfliktów w środowisku domowym, jak i rówieśniczym.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Poszerzenie kompetencji wychowawczych, wzrost wiedzy rodziców na temat wychowania bez przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w działaniach informacyjno-edukacyjnych. Liczba zorganizowanych działań.	Rok: 2023, 2026, 2029	GOPS, UG, PP, GKRPA, ZI placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Wzrost poziomu wiedzy mieszkańców na temat przemocy w rodzinie oraz możliwości pomocy. Wzrost wrażliwości społeczności lokalnej na przejawy przemocy.	Liczba działań podjętych w ramach kampanii. Liczba osób uczestniczących w kampanii.	2021-2030	GOPS, UG, PP, GKRPA, ZI placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących, przemocy w rodzinie, komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.	Podniesienie umiejętności psychospołecznych uczniów. Wzrost wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie przemocy.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach. Liczba zorganizowanych warsztatów.	2021-2030	GKRPA, ZI placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

CEL STRATEGICZNY NR 5

Budowanie systemu wsparcia dla osób bezrobotnych z uwzględnieniem ich aktywizacji.

Cel operacyjny nr 1

Wypracowanie form postępowania wobec osób pozostający bez zatrudnienia oraz rozwijanie aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu, w szczególności skierowanych na osoby zagrożone wykluczeniem oraz długotrwale bezrobotne.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: poradnictwa zawodowego, organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie zatrudnienia.	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Gminie.	Liczba zorganizowanych szkoleń. Liczba osób biorących w nich udział.	2021-2030	GOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców Gminy biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych i pracach społecznie użytecznych.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.	2021-2030	GOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa

Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Wzrost wiedzy wśród osób bezrobotnych na temat dostępnych form wsparcia.	Liczba podjętych działań informacyjnych.	2021-2030	GOPS, PUP, UG	Budżet Gminy
Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększeniu szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Zwiększenie liczby kontraktów socjalnych w aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.	2021-2030	GOPS, PUP	Budżet Gminy

CEL STRATEGICZNY NR 6

Podnoszenie jakości życia mieszkańców, pomoc w wychodzeniu z ubóstwa oraz bezdomności, a także popularyzacja mechanizmów włączających mieszkańców wykluczonych w społeczność lokalną.

Cel operacyjny nr 1

Stworzenie efektywnego i zintegrowanego systemu przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu przy uwzględnieniu współdziału beneficjentów pomocy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie dostępu do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych, z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Gminy.	Liczba osób/rodzin objętych pomocą materialną.	2021-2030	GOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej – posiłku.	Zwiększenie dostępności do pomocy w zakresie dożywiania.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie zasiłku. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie posiłku.	2021-2030	GOPS, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie uczniom pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Poprawa funkcjonowania dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	2021-2030	GOPS, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa

Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa.	Zniwelowanie nierówności edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem.	Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych.	2021-2030	GOPS, UG, placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego	Budżet Gminy Budżet Państwa
--	---	--	-----------	---	--------------------------------

Cel operacyjny nr 2

Włączenie społeczne osób z problemem ubóstwa do społeczności lokalnej, poprzez udzielanie im pomocy i wsparcia, aktywizowanie oraz kształtowanie właściwych postaw prospołecznych wśród mieszkańców Gminy.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej, z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	Wzmocnienie poczucia sprawczości i zmotywowanie osób ubogich i wykluczonych społecznie.	Liczba osób objętych wsparciem ukierunkowanym na wzmacnianie potencjału w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	2021-2030	GOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Rozpowszechnianie wśród mieszkańców materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemu ubóstwa i bezdomności.	Zwiększenie świadomości mieszkańców na temat dostępności do pomocy w zakresie ubóstwa i bezdomności.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.	2021-2030	GOPS, UG	Budżet Gminy Budżet Państwa
Monitorowanie skali bezdomności oraz sytuacji osób bezdomnych na terenie Gminy.	Uzyskanie rzetelnych danych na temat skali bezdomności na terenie Gminy.	Liczba działań monitorujących skalę bezdomności w Gminy oraz sytuację osób bezdomnych.	2021-2030	GOPS, UG, PP	Budżet Gminy
Praca socjalna polegająca na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia.	Ograniczenie skali bezdomności na terenie Gminy.	Liczba działań polegających na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia.	2021-2030	GOPS	Budżet Gminy

Zapewnienie schronienia osobom bezdomnym w placówkach zlokalizowanych w sąsiednich gminach oraz pokrycie kosztów ich pobytu.	Zapewnienie bezpieczeństwa i minimalnych warunków do egzystencji osobom bezdomnym.	Liczba osób bezdomnych, którym udzielone zostało schronienie.	2021-2030	GOPS	Budżet Gminy
--	--	---	-----------	------	--------------

CEL STRATEGICZNY NR 7**Ochrona i utrzymanie dobrostanu psychicznego mieszkańców****Cel operacyjny nr 1**

Rozwój infrastruktury pomocowej w zakresie wsparcia psychicznego oraz zapobieganie stygmatyzacji i wykluczeniu osób chorujących psychicznie.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Zwiększenie liczby mieszkańców zgłaszających się po pomoc w przypadku problemów natury psychicznej.	Liczba przeprowadzonych działań. Liczba osób korzystających ze wsparcia.	2021-2030	GOPS, UG	Budżet Gminy
Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Liczba przeprowadzonych programów/ warsztatów. Liczba uczestników.	2021-2030	GOPS, UG placówki oświatowe, PPP	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży.	Poprawa dobrostanu psychicznego dzieci i młodzieży.	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej.	2021-2030	GOPS, placówki oświatowe, PPP	Budżet Gminy
Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi.	Poprawa funkcjonowania osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba działań podjętych we współpracy z PCPR oraz PUP.	2021-2030	GOPS, PCPR, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa
Kontynuowanie zapewnienia dostępu do bezpłatnej pomocy psychologicznej na terenie Gminy.	Poprawa dobrostanu psychicznego mieszkańców Gminy.	Liczba godzin bezpłatnego poradnictwa psychologicznego. Liczba osób korzystających.	2021-2030	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy

3. Ramy finansowe Strategii

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 794 z późn. zm.). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu gminy Belsk Duży. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- * budżet Wojewody,
- * budżet Samorządu Województwa,
- * Fundusz Pracy,
- * środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- * środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- * środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- * środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych gminy Belsk Duży. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Belsk Duży przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2019-2020, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. Prognoza uwzględnia także ryzyka finansowe tj. zmianę przepisów, wzrost wydatków, inflację.

W prognozie na lata 2021-2030 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną, przewidywanego na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Belsku Dużym.

Tabela 26. Ramy finansowe Strategii

rok	ochrona zdrowia (dział 851)	pomoc społeczna (dział 852)	edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	rodzina (dział 855)	ogółem
2019	98 440	1 100 990	37 491	7 476 966	8 713 887
2020	66 076	1 163 026	27 645	8 817 562	10 074 309
PROGNOZA					
2021	67 728	1 192 102	28 336	9 038 001	10 326 167
2022	69 421	1 221 905	29 044	9 263 951	10 584 321
2023	71 157	1 252 453	29 770	9 495 550	10 848 929
2024	72 936	1 283 764	30 514	9 732 939	11 120 152
2025	74 759	1 315 858	31 277	9 976 262	11 398 156
2026	76 628	1 348 754	32 059	10 225 669	11 683 110
2027	78 544	1 382 473	32 860	10 481 311	11 975 188
2028	80 508	1 417 035	33 682	10 743 344	12 274 568
2029	82 521	1 452 461	34 524	11 011 928	12 581 432
2030	84 584	1 488 773	35 387	11 287 226	12 895 668

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2020 rok

4. System wdrażania Strategii

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Belsk Duży to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Belsk Duży zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Gminie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Belsku Dużym.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Belsk Duży na lata 2021-2030 obejmować będzie pięć etapów, przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 27. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Belsk Duży o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Belsk Duży na lata 2021-2030”.	IV kwartał 2021 r.
Etap II	Koordinacja realizacji działań objętych Strategią.	IV kwartał 2021 r. – IV kwartał 2030r.
Etap III	Monitoring.	Na koniec każdego roku w okresie od 2022 r. do 2030 r.
Etap IV	Ewaluacja Strategii.	IV kwartał 2030 r.

Źródło: opracowanie własne

5. System aktualizacji Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Kierownik GOPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brać pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji dokumentu Strategii kierownik GOPS powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Belsk Duży, ale również nowe, nie ujęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Belsku Dużym. Zadaniem koordynatora jest ciągły nadzór nad pracami GOPS w zakresie wdrażania i aktualizacji Strategii.

6. Komunikacja społeczna i promocja Strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić baczną uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe muszą współpracować i być w stałym kontakcie z jednej strony z podmiotami wewnętrznymi, obejmującymi pracowników uczestniczących bezpośrednio w administrowaniu Gminą, czerpiąc przy tym z ich wiedzy, motywacji, umiejętności praktycznych czy kompetencji interpersonalnych, ale też korzystać z technologii i zasobów organizacji.

Z drugiej strony muszą również komunikować się z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców Gminy, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje czy przedsiębiorstwa.

Otoczenie zewnętrzne dalsze to natomiast otoczenie Gminy, jako wspólnoty terytorialnej: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopolskie. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej to:

- * możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem;
- * informacja o postępach wdrażania Strategii;
- * współpraca z mediami – podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach;
- * informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie wzajemnej współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

7. Monitoring i ewaluacja

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Policji, PUP, ze sprawozdań GOPS, GKRPA i ZI, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez GOPS i zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Belsku Dużym.

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi gminy Belsk Duży do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Gminie, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej Gminy w kolejnych latach. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych celów strategicznych. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim zostały zrealizowane oraz ukaże realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring jak i ewaluacja prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej

przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe oznaczają dane dla roku poprzedzającego wdrożenie Strategii, natomiast docelowe wskazują pożądane wartości, oznaczające osiągnięcie poszczególnych celów.

Tabela 28. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych

Lp.	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa (w 2020 roku)	Wartość docelowa (w 2030 roku)
1	Kompleksowe wsparcie rodzin oraz udzielanie pomocy w wypełnianiu ich funkcji.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	4	do 8
		Liczba asystentów rodziny.	1	2
		Liczba rodzin wspierających.	0	do 2
		Liczba placówek wsparcia dziennego.	0	1
		Liczba zorganizowanych warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	0	do 4
		Liczba publicznych żłobków/klubów dziecięcych.	0	1
2	Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów, poprzez wyrównywanie szans.	Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych.	2	do 5
		Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności (%).	22,8	23,0
		Liczba osób w DPS, za których Gmina ponosi odpłatność.	10	do 15
		Liczba osób korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego przysługującego osobie, która ukończyła 75.	12	do 20
		Liczba placówek wsparcia dziennego dla seniorów na terenie Gminy.	1	1
		Liczba mieszkań chronionych.	0	do 2

3	Monitorowanie sytuacji osób i rodzin z problemem uzależnienia oraz zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy i wsparcia.	Liczba punktów konsultacyjnych skierowanych do osób uzależnionych i ich rodzin.	1	1
		Liczba osób uzależnionych korzystających z porad udzielanych w Punkcie Konsultacyjnym.	6	do 20
		Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.	9	poniżej 9
		Liczba uczestników ustrukturyzowanych działań profilaktycznych.	0	do 300
		Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktycznych.	0	do 250
		Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych.	341	do 350
		Liczba grup samopomocowych dla osób uzależnionych, ich rodzin, dorosłych członków rodziny z problemem alkoholowym.	0	1
4	Rozwój lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie objętych procedurą „Niebieskie Karty”	19	do 25
		Liczba Punktów Konsultacyjnych skierowanych do rodzin z problemem przemocy.	1	1
		Liczba osób doznających przemocy domowej, korzystających z poradnictwa w Punkcie Konsultacyjnym.	3	do 20
5	Budowanie systemu wsparcia dla osób bezrobotnych z uwzględnieniem ich aktywizacji.	Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej (%).	33	30
		Udział bezrobotnych mieszkańców w ogólnej liczbie ludności Gminy (%).	1,7	poniżej 1,3
		Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców Gminy w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców (%).	34	poniżej 25

6	Ochrona i utrzymanie dobrostanu psychicznego mieszkańców.	Liczba uczestników zajęć/warsztatów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży.	0	do 250
		Liczba psychiatrów dziecięcych na terenie Gminy.	0	1
		Liczba miejsc udzielających wsparcia w przypadkach kryzysu psychicznego.	1	1

Źródło: opracowanie własne

8. Wnioski i podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Belsk Duży jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania. Cele strategiczne i cele operacyjne sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, sytuacji rodzin, profilaktyki uzależnień, problemu przemocy w rodzinie, sytuacji seniorów i osób z niepełnosprawnością, systemu ochrony zdrowia psychicznego, problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz problemu bezrobocia.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych, wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej, partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych. Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również

uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych.

Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnym od możliwości finansowych. Strategia będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Belsk Duży i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym.

Należy pamiętać, że aktualizacje Strategii mogą się w znacznym stopniu wiązać ze zmianami dyktowanymi przez obecnie trwającą pandemię SARS-CoV-2. Poza widocznymi obecnie skutkami społeczno-ekonomicznymi wywołanymi pandemią, pozostawi ona również długotrwałe znamiona nie tylko na większej społeczności, ale również na indywidualnych jednostkach. Zmiany w prawie oraz konieczność ciągłej odpowiedzi na potrzeby mieszkańców Gminy w sposób adekwatny i zgodny z aktualnymi zaleceniami stanowi, wyzwanie dla instytucji rządowych, samorządowych jak i pozarządowych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Konieczna jest zatem międzysektorowa współpraca dążąca do zapewnienia jak najlepszych warunków życiowych wszystkich mieszkańców gminy Belsk Duży, na tyle na ile pozwalają obecne warunki.

Realizacja Strategii powinna przyczynić się do wysokiej jakości życia mieszkańców gminy Belsk Duży, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Miasta, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najsukcesowniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

V. Bibliografia

1. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
2. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych na 2021 rok (Uchwała Nr XXV/173/2020 Rady Gminy Belsk Duży z dnia 30 listopada 2020 roku).
3. Gryffin R.W. (2004), Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa: PWN.
4. <http://www.belskduzy.pl>.
5. <https://bdl.stat.gov.pl>.
6. <https://mapa.wyniki.edu.pl>.
7. <https://pl.m.wikipedia.org>.
8. <https://poradnik.ngo.pl>.
9. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.
10. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.
11. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok.
12. Oniszczyk J., Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy.
13. Pikuła N.G., Grewiński M., Zdebska E., Glanc W., Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa, Kraków 2020.
14. Powiatowy Urząd Pracy w Grójcu.
15. Raport o stanie Gminy Belsk Duży za 2020 rok.
16. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok.
17. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok.
18. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
19. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 794 z późn. zm.).
20. www.psychiatriapolska.pl.
21. Yaziji M., Doh J., Organizacje pozarządowe a korporacje.

VI. Spis rysunków, tabel, wykresów

1. Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie gminy Belsk Duży na mapie powiatu grójeckiego.....	16
Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Belsk Duży według klas wielkości (stan na koniec 2020 roku)	23
Rysunek 3. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Belsk Duży alkoholu w latach 2018-2020.....	56
Rysunek 4. Elementy procesu planowania strategicznego	84

2. Spis tabel

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	8
Tabela 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Belsk Duży w porównaniu do powiatu grójeckiego i województwa mazowieckiego na przestrzeni lat 2018-2020	18
Tabela 3. Udział ludności gminy Belsk Duży według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2018-2020 (w procentach)	19
Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na 1000 ludności w gminie Belsk Duży w porównaniu do powiatu grójeckiego oraz województwa mazowieckiego w latach 2018-2020.....	19
Tabela 5. Rodzaje prowadzonej działalności w gminie Belsk Duży (stan na koniec 2020 roku)	22
Tabela 6. Liczba dzieci w oddziałach szkolnych i przedszkolnych w poszczególnych placówkach oświatowych w gminie Belsk Duży w 2020 roku	25
Tabela 7. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Belsk Duży w porównaniu do powiatu grójeckiego w 2020 roku.....	28
Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2018-2020	36
Tabela 9. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2018-2020	36

Tabela 10. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2018-2020.....	37
Tabela 11. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2020 roku	41
Tabela 12. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020.....	46
Tabela 13. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2018-2020	46
Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2018-2020	46
Tabela 15. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2018-2020	47
Tabela 16. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Belsk Duży wobec osób uzależnionych w latach 2018-2020	54
Tabela 17. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grup roboczych w latach 2018-2020.....	61
Tabela 18. Liczba osób i rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w latach 2018-2020	61
Tabela 19. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020.....	63
Tabela 20. Liczba sędziwych starców, tj. osób powyżej 80 roku życia w gminie Belsk Duży na przestrzeni lat 2018-2020.....	65
Tabela 21. Udział bezrobotnych mieszkańców gminy Belsk Duży zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2018-2020 (w procentach), w porównaniu do powiatu grójeckiego i województwa mazowieckiego	71
Tabela 22. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Belsk Duży w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców w latach 2018-2020	72
Tabela 23. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Belsk Duży oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu grójeckiego i województwa mazowieckiego na przestrzeni lat 2018-2020	73

Tabela 24. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2018-2020.....	76
Tabela 25. Liczba osób korzystających ze świadczenia pieniężnego i niepieniężnego przyznanego w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2020	77
Tabela 26. Ramy finansowe Strategii	102
Tabela 27. Harmonogram wdrażania Strategii.....	103
Tabela 28. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych.....	106

3. Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Belsk Duży w latach 2018-2020	17
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Belsk Duży na przestrzeni lat 2018-2020	18
Wykres 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie grójeckim na przestrzeni lat 2018-2020 w porównaniu do województwa mazowieckiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)	20
Wykres 4. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Belsk Duży w porównaniu do powiatu grójeckiego oraz województwa mazowieckiego na przestrzeni lat 2018-2020	21
Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2018-2020.....	22
Wykres 6. Ludność gminy Belsk Duży według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku.....	24
Wykres 7. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Belsk Duży (w procentach) na przestrzeni lat 2017-2019.....	25
Wykres 8. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku uczniów z terenu gminy Belsk Duży, powiatu grójeckiego i województwa mazowieckiego	26
Wykres 9. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Belsk Duży, powiecie grójeckim oraz województwie mazowieckim w latach 2018-2020.....	27
Wykres 10. Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Belsku Dużym na przestrzeni lat 2018-2020	34

Wykres 11. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Belsk Duży w latach 2018-2020	35
Wykres 12. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2018-2020	35
Wykres 13. Powody udzielania świadczeń w 2020 roku (liczba rodzin).....	37
Wykres 14. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2018-2020	38
Wykres 15. Liczba małżeństw na 1000 ludności w gminie Belsk Duży w porównaniu do powiatu grójeckiego i województwa mazowieckiego w latach 2018-2020	40
Wykres 16. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi	41
Wykres 17. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2018-2020	42
Wykres 18. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018-2020.....	42
Wykres 19. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2018-2020	43
Wykres 20. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 (w złotych).....	44
Wykres 21. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020	45
Wykres 22. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2018-2020	53
Wykres 23. Liczba osób uzależnionych oraz dorosłych członków ich rodzin, którzy skorzystali z porad udzielanych w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2018-2020.....	54
Wykres 24. Średni dochód otrzymany z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przypadający na jednego mieszkańca w gminie Belsk Duży i całej Polsce w 2020 roku.....	56
Wykres 25. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Belsk Duży na przestrzeni lat 2018-2020	57
Wykres 26. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Belsk Duży, województwie mazowieckim i całej Polsce w 2019 roku	58

Wykres 27. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2018-2020	60
Wykres 28. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020 ..	62
Wykres 29. Liczba osób doznających przemocy w rodzinie, którzy skorzystali z poradnictwa w Punkcie Konsultacyjnym, na przestrzeni lat 2018-2020	63
Wykres 30. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Belsk Duży na przestrzeni lat 2018-2020.....	65
Wykres 31. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2018-2020	66
Wykres 32. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2018-2020.....	66
Wykres 33. Liczba osób korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego przysługującego osobie, która ukończyła 75 lat na przestrzeni lat 2018-2020	67
Wykres 34. Odpłatność gminy Belsk Duży za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2018-2020	67
Wykres 35. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2018-2020	70
Wykres 36. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2018-2020.....	70
Wykres 37. Mieszkańcy gminy Belsk Duży zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2018–2020.....	71
Wykres 38. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020	76
Wykres 40. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2018-2020	77

Centrum Profilaktyki i Reedukacji Atelier

ul. Krasickiego 27/1

30-513 Kraków

tel.: 881 455 251

tel./fax: 12 427 21 41

biuro@atelier-profilaktyka.edu.pl

